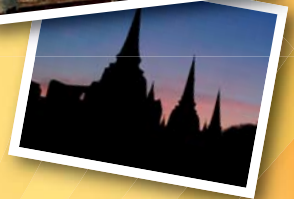

ก้าวไปด้วยกัน

จุลสารเพื่อชุมชนพิพิธภัณฑ์ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2555) ISSN 1906 - 5515

**มรดกโลก
มรดกวัฒนธรรม
มรดกความทรงจำ**

ตั้งแต่เดือนมกราคม 2555 ทีมงานจุลสารก้าวไปด้วยกันและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ทั่วประเทศ ได้พบปะ พูดคุยกับเพื่อนๆ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติถึง 4 ภาค ทั้งภาคกลาง (บวกภาคตะวันตก ตะวันออก) ภาคเหนือ ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ งานนี้ทั้งคนจัดประชุมและผู้ร่วมประชุมต่างก็เหนื่อยไปตามๆ กัน เพราะต้องช่วยกันคิด ช่วยกันพูด ช่วยกันฟังกันอย่างเข้มข้น แถมยังมีการบ้านให้กลับไปทำต่อ... ทีมงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมนี้จะเป็นประโยชน์กับเพื่อนชาวพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ไม่เพียงแค่การได้มาพบปะพูดคุยกัน แต่ยังเป็นอีกเวทีหนึ่งที่ได้สร้างโอกาสในการสร้างความร่วมมือกันของเครือข่ายในระดับต่างๆ ต่อไปในอนาคต

ฉบับนี้จุลสารก้าวไปด้วยกัน หยิบยกเรื่องราวน่าสนใจของวงการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติมาให้อ่านกันหลากหลาย เช่น “มรดกโลก” ที่กำลังเป็นประเด็นร้อนๆ ของไทยและเพื่อนบ้าน ฉบับนี้ทีมงานได้รับเกียรติจาก รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม ที่ท่านเขียนเล่าถึงความตั้งใจเดิมและประโยชน์ของการเป็นมรดกโลก แต่ปัจจุบันแหล่งมรดกโลกกลับมีความสำคัญแค่เพียงด้านการท่องเที่ยว กบอ้วนจาก “เรื่องเล่าริมสนาม” อธิบายความหมายและที่มาของมรดกโลก “พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ” โดยสิทธิศักดิ์ ชักชวนไปเที่ยวเมืองมรดกโลก โดยมีตัวช่วยคือเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนามาใช้ในการให้ข้อมูลเพื่อให้เหมาะกับนักท่องเที่ยวในยุค 3G

ปณิธาสรหาข่าวความเคลื่อนไหวในวงการพิพิธภัณฑ์มาให้ได้รับรู้กัน “แนะนำพิพิธภัณฑ์” วีระวัฒน์ แส่นคำจะพาทุกท่านไปรู้จักกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลคณสี จ.กำแพงเพชร ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่บริหารจัดการโดยวัดและชุมชนคนที่นี่ ส่วน “เรื่องเล่าและข่าวของ” ดอกรักนำเสนอเอกสารโบราณ มรดกความทรงจำของโลก ซึ่งเป็นมรดกโลกอีกรูปแบบหนึ่งที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

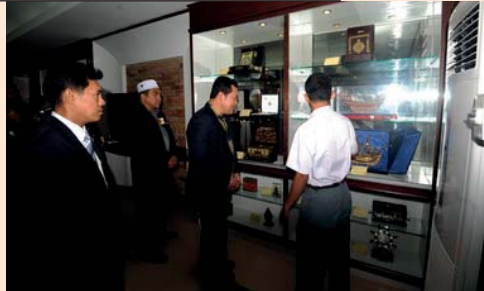
นอกจากนี้ ยังมีความเคลื่อนไหวอีกมากมายในแวดวงพิพิธภัณฑ์... โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เล่าถึงความพยายามในการสร้างเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ลุ่มน้ำชี และการจัดประชุมเมื่อเดือนมีนาคมที่ผ่านมาก็เป็นความเคลื่อนไหวอีกก้าวหนึ่งของงานเครือข่าย “ตะลอนทัวร์” ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าฟังการบรรยายและเสวนาทางวิชาการ ในหัวข้อเรื่อง “เจาะลึกการทำงานในพิพิธภัณฑ์” จัดโดยสมาคมพิพิธภัณฑ์ไทย ร่วมกับ องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ณ ห้องกาลิเลโอ จัตุรัสวิทยาศาสตร์ จามจุรีสแควร์ “เรื่องเล่าท้าทายเล่ม” ัญลักษณ์ถ่ายทอดประสบการณ์(ทอด) จากการเข้าร่วมการอบรม “อบรมวิถีชุมชน” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการศึกษาเรื่องราวของชุมชน

และขอต้อนรับกลับมาอีกครั้งหนึ่งกับ “เทศกาลมาแล้ว” ซึ่ง จะเล่าถึงที่มาที่ไปและความก้าวหน้าของงานเทศกาลพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นครั้งที่ 3 ที่จะจัดขึ้นในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน 2555 นี้ ซึ่งเมธินีจะรายงานข่าวคราวให้ทราบเป็นระยะตั้งแต่ต้นจนจบงานค่ะ

เปิดพิพิธภัณฑ์ “ตะไตะ๊ะ ตอยิบ” อนุสรณ์กระตุ้นจิตสำนึกเยาวชน

เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ ที่โรงเรียนอัสตอร์กียะห์ อิสลามียะห์ เขตเทศบาลเมืองนราธิวาส พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง เลขาธิการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เดินทางเป็นประธานในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์ ตะไตะ๊ะ ตอยิบ เนื่องในโอกาสครบรอบ 50 ปี ของการก่อตั้งโรงเรียน โดยคณะอุสตาซได้มีการกล่าวดูอาห์ขอพรจากพระผู้เป็นเจ้า เพื่อให้ประธาน รวมทั้งผู้เข้าร่วมพิธีเกิดความสุขและมีความปลอดภัย หลังจากนั้น พ.ต.อ.ทวี เลขาธิการ ศอ.บต. ได้ทำพิธีจุดปฐมนิเทศ ป้ายก่อนเข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งภายในรวบรวมสิ่งของ ภาพถ่ายต่างๆ รวมทั้งเผยแพร่ประวัติ ผลงาน และประกาศเกียรติคุณไว้มากมาย เพื่อเป็นเครื่องหมายแห่งความรักและเคารพของครูและนักเรียน อีกทั้งเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งคุณงามความดี ให้นักเรียนได้เข้าทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตะไตะ๊ะ ตอยิบ บุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน รวมทั้งยกระดับฐานะและคุณภาพการศึกษาของจังหวัดนราธิวาสให้ทัดเทียมที่อื่นๆ อีกทั้งยังเป็นผู้ผลักดันโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาให้อยู่ในการกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย

นอกจากนี้ นายอุมาร์ ตอยิบ ยังดำรงตนอย่างมีคุณธรรมในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นที่ประจักษ์ชัดทั้งในโรงเรียน จังหวัด และต่างประเทศ ซึ่งพิพิธภัณฑ์แห่งนี้นอกจากจะเป็นสิ่งเชิดชูต่อบุคคลที่มีคุณูปการเพื่อให้นักเรียนยึดถือและปฏิบัติตามแนวทางของตะไตะ๊ะ ตอยิบ รวมทั้งยังเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้แล้ว ยังจะทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกในความรักต่อสถาบันที่ตนเองได้เล่าเรียนมา สำหรับกิจกรรมที่ถือเป็นไฮไลท์ของงาน คือ การแสดงปัญญาสลับ โดยนักเรียนของโรงเรียนอัสตอร์กียะห์ ซึ่งเป็นทีมชนะเลิศแห่งประเทศไทยในปีที่ผ่านมา พร้อม 9 เหรียญที่ถือเป็นเครื่องการันตีถึงความสามารถของนักเรียนแห่งนี้ (ผู้จัดการ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2555)

“น้ำเอ๋ย น้ำใจ สายใยพิพิณณ์ท์”

ด้วยกระทรวงวัฒนธรรมมีนโยบายช่วยเหลือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัยที่ผ่านมา จึงได้ร่วมมือกับเครือข่ายพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภาคกลางจัดงาน “น้ำเอยน้ำใจ สายใยพิพิธภัณฑ์” เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า รวมทั้งเป็นขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ให้เกิดกำลังใจ ได้ต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค และสามารถพลิกฟื้นการดำเนินงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะมีการจัดงานหมุนเวียนไปทุกภูมิภาค ทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

ในการนี้ กระทรวงวัฒนธรรมกำหนด
จัดงานในภาคกลาง วันที่ 1 เมษายน 2555
ณ สถาบันวิจัยภาษา และวัฒนธรรม
เอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และในวัน
ดังกล่าวจะมีพิธีเปิดงาน ณ อาคาร
เรือนไทย (ระเบียง คุณะเกษม) โดยมี
นางสุกมล คุณปลื้ม รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงวัฒนธรรมเป็นประธานในพิธี และภายในงานมีกิจกรรมต่างๆ มากมาย อาทิ การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในมุมพหิภักดิ์ที่พื้นบ้านกว่า 30 แห่ง การจัดแสดงนิทรรศการ “น้ำเอ๋ย น้ำใจ” การแสดงแบบผ้าไทย ชิมอาหารพื้นถิ่นภาคกลาง การแสดงเพลงพื้นบ้านภาคกลาง เป็นต้น (thaipr.net วันที่ 30 มีนาคม 2555)

เปิดตัวพิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย

กว่า 35 ปีบนเส้นทางการสะสมงานศิลปะ บุญชัย เบญจรงค์กุล นักธุรกิจและนักสะสมงานศิลปะชั้นนำ เปิดตัว “พิพิธภัณฑ์ศิลปะไทยร่วมสมัย” รวบรวมผลงานศิลปะที่สะสมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับศิลปะสมัยในสังคมไทย เพื่อให้ผู้ชมงาน

ศิลปะได้เห็นพัฒนาการของสังคมไทย
ผ่านผลงานศิลปะ

“ผมสะสมงานศิลปะมา 35 ปี รวมๆ
แล้วก็เป็นพันชิ้น ก็อยากจะคืนสิ่งที่
งดงามให้กับแผ่นดิน ที่นี้จะแสดงผลงาน
งานศิลปะร่วมสมัยอยู่ในช่วงชีวิตของ
พวกเรา รวมทั้งถอยหลังไปประมาณ
50-60 ปี เรามีพื้นที่ประมาณ 20,000

ตารางเมตร เรียกได้ว่าพิพิธภัณฑ์ศิลปะระดับโลกก็ไม่ได้ใหญ่กว่านี้มากนัก หรือ
ถ้าเป็นระดับพิพิธภัณฑ์ศิลปะของเมืองใหญ่ๆ ผมคิดว่าเราก็ไม่แพ้ใคร เราคิดว่าเรา
จัดได้ดีมาก และเป็นที่นี่เดียวที่มีผลงานของศิลปินไทยหลายร้อยคนให้ดูในที่เดียว
น่าจะครอบคลุมประมาณ 98% ของศิลปินไทยที่ผลงานเป็นที่ยอมรับ โดยเฉพาะ
ผลงานในมุมที่ศิลปะสื่อถึงพุทธปรัชญา ประมาณ 40% ของผลงานที่นี้จะสื่อถึง
พุทธปรัชญา ความคิดของคนบ้านเราก็สะท้อนในผลงานศิลปะ เราก็เลยเอางาน
ศิลปะที่สะท้อนความเชื่อของคนไทยและความเป็นคนไทยออกมา คนต่างชาติมาดู
ก็จะได้เข้าใจสังคมไทย คนไทยเรามาดูก็จะได้เข้าใจตัวเองด้วย” พิพิธภัณฑ์ศิลปะ
ไทยร่วมสมัย ตั้งอยู่ริมถนนวิภาวดีรังสิต (ติดกับอาคารเบญจจินดา) แขวงลาดยาว
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ (กรุงเทพฯธุรกิจ วันที่ 30 มีนาคม 2555)

อบจ.ศรีสะเกษ ชวนบริจาควัตถุโบราณ นำมาสืบค้นพิพิธภัณฑ

เมื่อวันที่ 19 เมษายน ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ
เขต 4 อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ นายวิจิต ไตรสรณกุล นายกองค์การ
บริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ศรีสะเกษ กล่าวว่า อบจ.ศรีสะเกษได้จัดทำโครงการ
จัดตั้งพิพิธภัณฑท้องถิ่นหอจดหมายเหตุและห้องสมุดจังหวัดศรีสะเกษ ขึ้นที่บริเวณ

สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ตำบลหนองไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ในการนี้จึงขอเชิญชวนประชาชนชาวศรีสะเกษและชาวไทยทั่วประเทศ ร่วมบริจาควัตถุโบราณหรือเอกสารหลักฐานที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพื่อจะได้นำไปจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งในการจัดแสดง อบจ.ศรีสะเกษ จะติดป้ายชื่อผู้บริจาคไว้ด้วย โดยติดต่อบริจาคได้ที่กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อบจ.ศรีสะเกษ สอบถามเพิ่มเติมโทร. 0-4581-4673 หรือ 08-0479-5357 (ผู้จัดการ วันที่ 19 เมษายน 2555)

เปิดหอประวัติ เมืองเขียงราย 750 ปี

นางรัตนา จงสุทธานามณี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเขียงราย เปิดเผยว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดเขียงรายได้ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงหอประชุมเมืองราย อนุสรณ์ให้เป็นศูนย์วัฒนธรรมนิทัศน์เมืองเขียงราย เพื่อร่วมเฉลิมฉลอง 750 ปี เมืองเขียงราย และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์

ชาติพันธุ์ผู้สร้างเมืองเขียงราย โดยกำหนด เปิด “หอประวัติศาสตร์เขียงราย 750 ปี” ในวันศุกร์ที่ 23 มีนาคม 2555 ตั้งแต่เวลา 8.00 น. เป็นต้นไป ณ ศูนย์วัฒนธรรมนิทัศน์และพิพิธภัณฑสถานเมืองเขียงราย 750 ปี บริเวณศาลากลาง จังหวัดเขียงราย นอกจากนี้จัดให้มีกิจกรรมการแสดง นิทรรศการนำเสนอประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเขียงรายในอดีตจนถึงปัจจุบัน และเปิดให้ประชาชนตลอดจนนักท่องเที่ยวเข้าชมอย่างเป็นทางการอีกด้วย (เขียงรายไฟกัสดอตคอม วันที่ 19 มีนาคม 2555)

สร้างอาคารเรียนเบญจมะมหาราชหลังเก่า ถนนอุปราษ ตำบลในเมือง

เป็นพิพิธภัณฑ์เมืองอุบลราชธานี

ที่ลานหน้าอาคารโรงเรียนเบญจมะมหาราชหลังเก่า ถนนอุปราษ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี กลุ่มสื่อสร้างสุขจังหวัดอุบลราชธานี จัดเวทีเสวนา แลกเปลี่ยนระดมความเห็นการอนุรักษ์อาคารโรงเรียนเบญจมะมหาราชที่สร้างด้วยไม้ตะเคียนทั้งหลังอายุกว่าร้อยปี โดยเชิญนักประวัติศาสตร์ สถาปนิกและศิษย์เก่าหลายรุ่นร่วมแสดงความคิดเห็น ศ.ดร.ประกอบ วิโรจนกูฏ อุปนายกสมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนเบญจมะมหาราช และอดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี กล่าวถึงความเป็นมาของอาคารหลังนี้ว่า ถูกปล่อยทิ้งร้างนานหลายสิบปี กระทั่งเมื่อปี 2541 มีคนเสนอให้รื้ออาคารออก เพื่อทำเป็นที่จอดรถของหัวหน้าส่วนราชการ แต่ นายศิวัช แสงมณี ผู้ว่าราชการจังหวัดสมัยนั้นคัดค้านไม่เห็นด้วย เพราะต้องการให้เป็นพิพิธภัณฑ์บอกเล่าเรื่องราวความเป็นมาในอดีตของเมืองอุบลราชธานีควบคู่ไปกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่อยู่ใกล้เคียงกัน

กระทั่งปี 2543 พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิตย์ ศิษย์เก่าได้ชักชวนเพื่อนร่วมหารหรือที่จะอนุรักษ์อาคารไม้ตะเคียนหลังนี้ไว้ จนถึงปี 2545 กรมศิลปากรได้ทำการขึ้นทะเบียนอาคารให้เป็นโบราณสถานประจำจังหวัด ทำให้ศิษย์เก่าโล่งใจ ต่อไปไม่มีใครสามารถรื้ออาคารออกไปได้ จึงได้ช่วยกันเสนอขอของบประมาณจำนวน 13 ล้านบาท ให้ปรับปรุงบูรณะตัวอาคารให้ดีขึ้นในปี 2551 และทุกฝ่ายมีความเห็นร่วมกันว่าจะใช้อาคารเป็นพิพิธภัณฑ์ประจำเมือง โดยจัดแบ่งพื้นที่ให้สอย ทั้งการเล่าเรื่องราวในอดีตถึงปัจจุบัน ทำกิจกรรมรายวัน เพื่อให้พิพิธภัณฑ์มีชีวิต ไม่ใช่ใช้เก็บแต่ของเก่า และให้เยาวชนได้เข้ามาศึกษาอย่างใกล้ชิด

ด้าน ดร.วรงค์ นัยวินิจ คณะทำงานวิจัยโบราณสถานโรงเรียนเบญจมะมหาราช (ฝ่ายออกแบบภูมิทัศน์) กล่าวว่า อาคารของโรงเรียนแห่งนี้เป็นศิลปะฮอลแลนด์ผสมไทย การออกแบบส่วนที่ยากที่สุดคือ แนวคิดการผสมผสานกับ

ประวัติศาสตร์ของตัวอาคารในแต่ละยุคสมัยที่ผ่านมา รวมทั้งการวางแผน
ภูมิทัศน์ภายนอกให้เหมาะสมสอดคล้องกับความเก่าแก่ของตัวอาคาร (ผู้จัดการ
วันที่ 20 มีนาคม 2555)

เมืองกว๊านฯ ระดมเครือข่าย 8 จังหวัด โซ่ววิถีล้านนา ฟื้นฟูพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นถูกน้ำท่วม

เมื่อวันที่ 30 มีนาคมที่ผ่านมา ที่บริเวณรอบศาลาบาตร วัดศรีโคมคำ
พระอารามหลวง ตำบลเวียง อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา หอวัฒนธรรมนิทัศน์
วัดศรีโคมคำ ร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพะเยา จัดโครงการนิทรรศการ
และเวทีความรู้ รวมพลังเพื่อฟื้นฟูพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นที่
ประสบอุทกภัย (มหกรรมพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นและ
ภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมล้านนา) ขึ้น โดยมีนายไมตรี
อินทุสุต ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา เป็นประธานในพิธี
เปิดโครงการฯ พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง
ตลอดจนเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานจาก 8 จังหวัดภาคเหนือ
ตอนบน ประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา
แพร่ น่าน ลำปาง ลำพูน และจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน
19 แห่ง และภูมิปัญญามรดกทางวัฒนธรรมจากทั้ง
9 อำเภอในจังหวัดพะเยา เข้าร่วมโครงการฯ

โดยภายในงานจะมีการจัดนิทรรศการเครือข่ายพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น 8 จังหวัด
ภาคเหนือตอนบนที่หาชมได้ยาก การสาธิตเผยแพร่ภูมิปัญญามรดกทาง
วัฒนธรรมล้านนาด้านต่างๆ ฟังการเสวนาวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านพิพิธภัณฑ
สถาน การจำหน่ายสินค้าทางวัฒนธรรมจากผู้ผลิตโดยตรง และพบกับการแสดง
การฟ้อนเงี้ยว การว่าคำวซอ และการแสดงบนเวทีของศิลปินล้านนา (ผู้จัดการ
วันที่ 30 เมษายน 2555)

ทำความรู้จักกับ “มรดกโลก” กันไหม?

เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว

เครดิตภาพ: <http://luangprabang.sadoodta.com>

สวัสดีปีใหม่ไทยค่ะ

หวังว่าไม่ช้าเกินไปที่จะส่งความปรารถนาดีถึงทุกท่านในวันปีใหม่ไทยแบบนี้ ขอให้มีความสุข สดชื่น สดใสตลอดทั้งปีใหม่ค่ะ ฉบับนี้ กบอ้วนกะพีหมึกของเตล่าเรื่อง การออกสนามนะคะ เพราะฉบับนี้ จะทำความเข้าใจกับสิ่งที่เรียกว่า “มรดกโลก” ค่ะ ที่ผ่านมามีคนพูดถึงเจ้าสิ่งนี้กันอย่างมากมาย หลายรูปแบบ ทั้งอยากได้-ไม่อยากได้ ทั้งอยากเป็น-ไม่อยากเป็น ทั้งเห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย และอื่นๆ อีกมากมาย ก็เลยเกิดความสงสัย อยากจะรู้จริงๆ ว่า แท้จริงแล้ว “มรดกโลก” คืออะไรกันแน่ แล้วที่ไหนบ้างที่เป็นมรดกโลก เรามาทำความรู้จักกับ “มรดกโลก” กันนะคะ

มรดกโลก คือ “สถานที่อันได้แก่ ป่าไม้ ภูเขา ทะเลสาบ ทะเลทราย อนุสาวรีย์ สิ่งก่อสร้างต่างๆ รวมไปถึงเมือง ซึ่งคัดเลือกโดยองค์การยูเนสโก ตั้งแต่ พ.ศ. 2515 เพื่อเป็นการบ่งบอกถึงคุณค่าของสิ่งที่มีมนุษยชาติหรือธรรมชาติได้สร้างขึ้นมา และควรที่จะปกป้องสิ่งเหล่านั้นได้อย่างไร เพื่อให้ได้ตกทอดไปถึงอนาคต” อ่าน

ถึงตรงนี้ เราจะนึกออกไหม
ว่าที่ไหนบ้างที่เป็นมรดกโลก
ที่เรารู้จัก? 1 2 3... (ให้เวลาคิด
ค่ะ) เป็นอย่างไรบ้าง นึกออก
กี่แห่ง จากข้อมูลขององค์การ
ยูเนสโก พบว่าจนถึงเดือน
มีนาคมปี 2554 เรามีมรดกโลก
ที่ขึ้นทะเบียนแล้วทั้งหมด 936
แห่ง เป็นมรดกทางวัฒนธรรม
725 แห่ง มรดกทางธรรมชาติ
183 แห่ง และอีก 28 แห่งเป็น
แบบผสม

คราวนี้เราก็รู้แล้วว่า มรดกโลกแบ่งเป็น 2
ประเภท คือ มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural
Heritage) และมรดกทางธรรมชาติ (Natural
Heritage) ซึ่งตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครอง
มรดกโลกได้ให้นิยามไว้ว่า

มรดกทางวัฒนธรรม หมายถึง “สถานที่
ซึ่งเป็นโบราณสถาน ไม่ว่าจะเป็นงานด้าน
สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม หรือ

▲ มหาสถูปบุโรพุทโธ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

เครดิตภาพ: <http://www.photogangs.com>

แหล่งโบราณคดีทางธรรมชาติ
เช่น ถ้ำ หรือกลุ่มสถานที่
ก่อสร้าง ยกหรือเชื่อมต่อกัน
อันมีความเป็นเอกลักษณ์ หรือ
แหล่งสถานที่สำคัญอันอาจ
เป็นผลงานฝีมือมนุษย์หรือ
เป็นผลงานร่วมกันระหว่าง
ธรรมชาติกับมนุษย์ รวมทั้ง
พื้นที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี ซึ่ง
สถานที่เหล่านี้มีคุณค่าความ
ล้ำเลิศทางประวัติศาสตร์
ศิลปะ มานุษยวิทยาหรือวิทยา-
ศาสตร์” ตัวอย่างใกล้ๆ บ้าน
เรา เช่น เมืองฮอยอัน ประเทศ
เวียดนาม มหาสถูปบุโรพุทโธ

◀ ภูมิทัศน์แห่งหุบเขาจิวจ้ายโกว
และพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ
สาธารณรัฐประชาชนจีน

เครดิตภาพ: <http://www.doubleenjoy.com>

อินโดนีเซีย เมืองหลวงพระบาง
สปป.ลาว นครวัด ประเทศ
กัมพูชา หรือ ทัชมาฮัลของ
อินเดีย เป็นต้น

มรดกทางธรรมชาติ
หมายถึง “สภาพธรรมชาติที่มี
ลักษณะทางกายภาพและ
ชีวภาพอันมีคุณค่าเด่นชัดใน
ด้านความล้ำเลิศทางวิทยาศาสตร์
หรือเป็นสถานที่ซึ่งมีสภาพ
ทางธรณีวิทยาและภูมิประเทศ
ที่ได้รับการวิเคราะห์แล้วว่า
เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืช
และสัตว์ซึ่งถูกคุกคาม หรือ
เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของพืช
หรือสัตว์ที่หายาก เป็นต้น”
อ่านแล้วงรีเปล่าคะ ลองยก

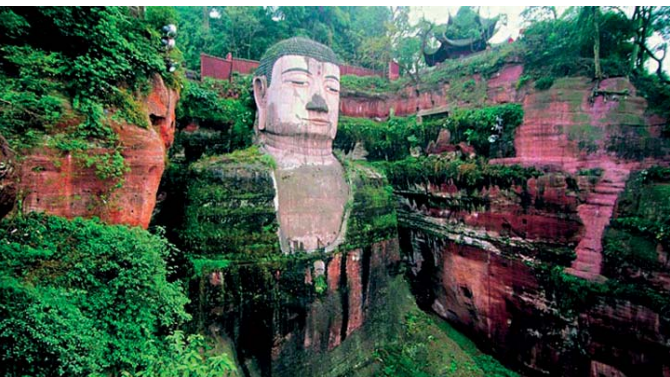

▲ อุทยานแห่งชาตินันทาเทวี และหุบเขาดอกไม้
สาธารณรัฐอินเดีย

เครดิตภาพ: <http://images.thaiza.com>

ตัวอย่างนะคะ เช่น อุทยานแห่งชาติโคโมโด
ที่อินโดนีเซีย อุทยานแห่งชาตินันทาเทวีและ
หุบเขาดอกไม้ของอินเดีย หรือภูมิทัศน์แห่ง
หุบเขาจิ่วจ้ายโกวและพื้นที่ประวัติศาสตร์ที่น่า
สนใจของประเทศจีน เป็นต้น

ส่วนตัวอย่างมรดกโลกแบบ
ผสม ได้แก่ เขาหวงชาน เขา
เอ่อเหมยชาน (จ้อไบ๊) และ
พระพุทธรูปเล่อชาน ประเทศ
จีน อุทยานแห่งชาติตองกาการิโร

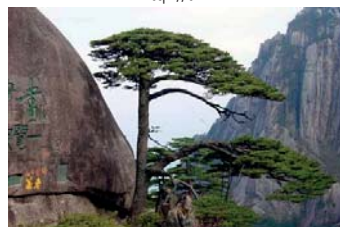

▲ เขาเอ่อเหมยชาน (จ้อไบ๊) พระพุทธรูปเล่อชาน
สาธารณรัฐประชาชนจีน

เครดิตภาพ: <http://www.upload.sanookholiday.com/pic/Myoregina>

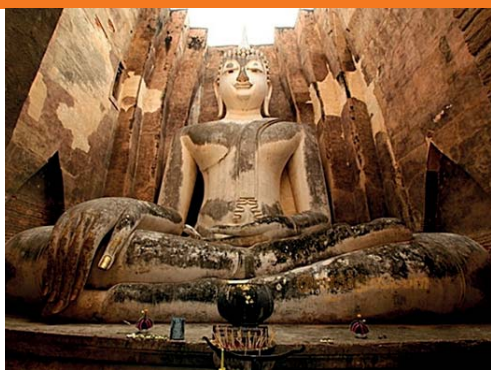
▼ เขาหวงชาน
สาธารณรัฐประชาชนจีน

เครดิตภาพ: <http://thai.cri.cn>

ประเทศนิวซีแลนด์ อุทยานแห่งชาติโกเรเม และอุทยานหินแห่งคาพะโดเคีย ประเทศตุรกี เป็นต้น

ถึงตรงนี้อาจจะบั่นปลายใจว่า ทำไมเรายกตัวอย่างแต่ประเทศอื่น แล้วประเทศไทยหายไปไหน? ใจเย็นๆ ค่ะ เดียวกบอวนจัดให้... ประเทศไทยของเรามีสถานที่ที่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทั้งหมด 5 แห่งตามประกาศขององค์การยูเนสโกนะคะ โดยประกาศให้

▲ นครประวัติศาสตร์สุโขทัย และเมืองบริวาร

เครดิตภาพ: <http://www.addsiam.com>

“นครประวัติศาสตร์อุรุธยา และเมืองบริวาร” และ “นครประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร” เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ขณะที่ “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร” เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ ตั้งแต่ปี 2534 และในปีถัดมา (พ.ศ. 2535) ประกาศให้ “แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง” ใน จ.อุดรธานี เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเพิ่มอีกหนึ่งแห่ง และเมื่อปี 2548 ได้ประกาศให้ “ป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่” ที่กินพื้นที่ทั้งหมด 6 จังหวัด (สระบุรี

◀ นครประวัติศาสตร์อุรุธยา และเมืองบริวาร

เครดิตภาพ: <http://www.hamanan.com/tour>

นครราชสีมา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว และบุรีรัมย์) เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติเพิ่มขึ้นอีกแห่งค่ะ

ส่วนรายละเอียดของแต่ละแห่งว่า เหตุใดจึงได้เป็นมรดกโลก ถูกประกาศจากการประชุมครั้งที่เท่าไร ที่ไหน กบอ้วนขอไม่เล่าตรงนี้นะคะ เพราะมันจะยาวเป็นหางว่าวเลยทีเดียว ขอแนะนำให้ทุกท่านที่สนใจเข้าไปค้นหาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับมรดกโลกได้ที่ <http://whc.unesco.org/en/listw>. (ภาษาอังกฤษ) หรือที่ <http://th.wikipedia.org/wiki/> พิมพ์ตรงช่องค้นหาว่า มรดกโลก ก็จะได้พบข้อมูลที่น่าสนใจมากมายค่ะ

▲ แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง

เครดิตภาพ: <http://www.dooasia.com>

▼ ป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่

เครดิตภาพ: <http://journey-trip-review.blogspot.com>

▲ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง

เครดิตภาพ: <http://www.siamfreestyle.com>

หวังว่า ฉบับนี้เราทั้งสองจะทำให้ท่านได้รู้จักกับ “มรดกโลก” (แบบพื้นๆ) มากขึ้นนะคะ

แล้วพบกันค่ะ... กบอ้วน + พี่เหมืก ^_^

เครดิตข้อมูล: ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก
กระทรวงวัฒนธรรม www.thaiwhc.go.th
<http://whc.unesco.org/en/list/>
<http://th.wikipedia.org/wiki/มรดกโลก>

มรดกโลก ในทัศนะของข้าพเจ้า

การกำหนดและการจัดตั้งสถานที่ทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในประเทศต่างๆ ทั่วโลกให้เป็นมรดกโลกนั้น เป็นการริเริ่มมาจากองค์การยูเนสโกอันเป็นหน่วยหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ เพื่อทำให้เกิดการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของประชากรโลก เท่าที่ข้าพเจ้ารู้ มีความคุ้นเคยและมีประสบการณ์กับเรื่องนี้เห็นว่ามีการจัดการพิพิธภัณฑ์ระหว่างประเทศก่อนและเป็นการริเริ่มของคนทางตะวันตก โดยเฉพาะคนยุโรปที่เคยมีอำนาจในการล่าอาณานิคม คนเหล่านี้ทั้งจากทางรัฐและเอกชนนิยมที่จะนำเอาโบราณวัตถุที่มีคุณค่าและมูลค่าทางศิลปวัฒนธรรมมารวมและจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและพิพิธภัณฑ์เอกชน เพื่อให้คนทั่วไปมาศึกษาและเรียนรู้ หลักการที่รวมของมาจัดแสดงให้เรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์นั้นดูดี แต่ในอีกด้านหนึ่งนั้นเป็นการทำลาย เพราะมักจะได้นำด้วยการใช้อำนาจทางการเมืองและทางทหารแย่งยึดครองเข้ามา หรือไม่ก็ใช้เงินทองไปซื้อและจ้างงานให้มีการลักลอบโบราณวัตถุจากแหล่งโบราณสถานของหลายๆ ประเทศทั่วโลก เลยทำให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติของหลายๆ ประเทศทางตะวันตกกลายเป็นพิพิธภัณฑ์ของมหาโจรไป ข้าพเจ้ามีความรู้สึกเช่นนี้เมื่อไปเห็นพิพิธภัณฑ์ British Museum ที่กรุงลอนดอน

เหตุนี้จึงมีขบวนการของบุคคลที่หวังดีมีมนุษยธรรมเกิดขึ้นในการยุติการซื้อขายโบราณวัตถุอันมีคุณค่าและมูลค่าของประเทศต่างๆ มาตั้งแสดงตามพิพิธภัณฑ์ เพราะการโยกย้ายโบราณวัตถุออกจากโบราณสถานนั้นไม่เพียงแต่เป็นการกระทำเยี่ยงมหาโจรแล้ว ยังทำลายคุณค่าความหมายทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของประเทศที่เป็นเจ้าของอย่างยับเยิน เพราะโบราณวัตถุและโบราณสถานนั้นเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและโดยชอบธรรมของประชาชนในประเทศนั้นๆ

กลุ่มบุคคลที่หวังดี อันประกอบด้วยนักปราชญ์ นักวิชาการและนักมนุษยธรรมดังกล่าวนี้ ได้เคลื่อนไหวผ่านองค์การยูเนสโก ทำให้เกิดการจัดตั้งองค์การมรดกโลกขึ้นเพื่อทำการศึกษาวิเคราะห์แหล่งโบราณสถานทางโบราณคดี

และประวัติศาสตร์ รวมทั้งแหล่งธรรมชาติที่มีคุณค่ามา กำหนดให้เป็นแหล่งมรดกโลก เพื่อให้คนทั่วโลกโดยเฉพาะเยาวชนของโลกได้ศึกษา เพื่อความเข้าใจในความเป็น มนุษยชาติ และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติของประชากรโลก

องค์การมรดกโลกมีหน่วยงาน หรือองค์กรย่อยที่ทำหน้าที่ เป็นคณะที่ปรึกษา สนับสนุน การอบรมทางเทคนิคและทาง สภาพแวดล้อม เสนอและ ประเมินรายชื่อแหล่งธรรมชาติ และแหล่งทางวัฒนธรรมเพื่อ เสนอชื่อต่อคณะกรรมการ มรดกโลก คือ ICOMOS (สภา การโบราณสถานระหว่าง ประเทศ) IUCN (สหภาพการ อนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากร ธรรมชาติระหว่างประเทศ) และ ICCROM (องค์กรภาค รัฐระหว่างประเทศ) เพื่อให้ การจัดการมรดกโลกในทาง อนุรักษ์และพัฒนาได้ผลดี และยั่งยืน อีกทั้งมีการจัดหา งบประมาณเงินทุนมาช่วย สนับสนุนแหล่งที่เป็นมรดกโลก ในประเทศต่างๆ ด้วย

การดำเนินงานของมรดกโลกในระยะแรกๆ นั้นเป็นไปด้วยดีอย่างมีประโยชน์ยิ่ง ทั้งเพื่อ การอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ แต่ มาในระยะหลังเมื่อการเติบโตของการท่องเที่ยว (Mass Tourism) กลายเป็นสิ่งทำรายได้เป็น อย่างมากให้แก่บรรดาประเทศที่มีมรดกทาง วัฒนธรรม ความปรารถนาของแต่ละประเทศ ที่ต้องการผลักดันให้แหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติของตนก็เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย เพราะเห็นว่าจะเป็แรงดึงดูดให้ผู้คนที่ทั้งภายใน และจากภายนอกได้เข้ามาเที่ยวชมเพื่อทำ ให้เกิดรายได้ โดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมและ คุณค่าทางวิชาการ

มาในยุคโลกาภิวัตน์เช่นในปัจจุบัน แหล่ง มรดกโลกได้กลายเป็นเป้าหมายของบรรดา นายทุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวข้ามชาติ เพื่อเข้า มาซื้อสัมปทานและลงทุนการค้าและกิจกรรม ท่องเที่ยวในประเทศ ที่มีแหล่งมรดกโลกสำคัญ เหล่านั้น

แหล่งมรดกโลกซึ่งควรเป็นแหล่งเรียนรู้ จึงกลายพันธุ์เป็นแหล่งเพื่อทำให้เกิดรายได้ จากการท่องเที่ยว โดยมีองค์การยูเนสโกและ องค์การมรดกโลกสนับสนุนอย่างออกหน้า ออกตา ดังเห็นได้จากแหล่งมรดกโลกนครวัด- นครธมในประเทศกัมพูชา เมืองหลวงพระบาง ในประเทศลาว และเมืองฮอยอันในประเทศ เวียดนาม แต่ที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งที่ทำให้เกิด ความขัดแย้งระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ก็คือ แหล่งมรดกโลกปราสาทพระวิหาร

เจาะลึก การทำงาน ในพิพิธภัณฑ์

เมื่อวันศุกร์ที่ 23 มีนาคม 2555 ที่ผ่าน มา สมาคมพิพิธภัณฑ์ไทยร่วมกับองค์การ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ ได้จัดการ บรรยายและเสวนาทางวิชาการ ในหัวข้อ เรื่อง “เจาะลึกการทำงานในพิพิธภัณฑ์” ณ ห้องกาลิเลโอ จัตุรัสวิทยาศาสตร์ จามจุรี สแควร์ การบรรยายและเสวนาทางวิชาการ ได้แบ่งเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้

■ บรรยายเรื่อง “การสงวนรักษา วัตถุในพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษา จากพิพิธภัณฑ์ศิลปะแห่งเมือง เดนเวอร์” โดย Mr. Carl Patterson อดีต ผู้อำนวยการฝ่ายอนุรักษ์ พิพิธภัณฑ์ ศิลปะแห่งเมืองเดนเวอร์

■ บรรยายเรื่อง “การจัดตั้งและ การบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ชุมชน: กรณีศึกษาจากการอนุรักษ์และพัฒนาโรงแรมในเหมืองแร่เงินเก่า เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน” โดย Ms. Mary Lanus ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพิพิธภัณฑ์ วิทยาและศิลปะอินเดีย มหาวิทยาลัย เดนเวอร์ สหรัฐอเมริกา

■ เสวนาหัวข้อ “ชุมชนพิพิธภัณฑ์ อาสา” ผู้ร่วมเสวนาประกอบด้วย ดร.อุดม สมพร ผู้อำนวยการ จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว Mrs.Ines Ehrich ประธานกลุ่มอาสาสมัคร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ คุณสมลักษณ์ เจริญพจน์ ที่ปรึกษาสมาคมพิพิธภัณฑ์ ไทย ดำเนินรายการโดย คุณสมชาย ณ นครพนม นายกสมาคมพิพิธภัณฑ์ ไทย

ซึ่งสมาคมพิพิธภัณฑ์ไทยคาดว่าจะ การจัดบรรยายและเสวนาทางวิชาการ ครั้งนี้ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจใน การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์จากกรณี ศึกษามากมายของหลายพิพิธภัณฑ์

การสงวนรักษาวัตถุ ในพิพิธภัณฑ์: กรณีศึกษา จากพิพิธภัณฑ์ศิลปะ แห่งเมืองเดนเวอร์

Patterson เล่าว่า ขณะนี้พิพิธภัณฑ์ ศิลปะกำลังเตรียมจัดนิทรรศการที่ เกี่ยวข้องกับงานประติมากรรมของ Mr.John De Andrea นักประติมากรรม ที่ปั้นหุ่นได้เหมือนจริง เน้นสรีระร่างกาย ที่ค่อนข้างชัดเจน และเน้นการแสดง ท่าทางของคน งานชิ้นเอกชิ้นหนึ่งคือ งานชื่อ ลินดา

งานประติมากรรมของ Andrea มีวิวัฒนาการ เรื่องวัสดุที่นำมาใช้เริ่ม ต้นจากปูนปลาสเตอร์ => พลาสติก => สำริด/ บรอนซ์ ซึ่งการรู้ถึง รูปแบบ การทำงานของ ผู้ปั้นเป็นส่วนสำคัญที่ ทำให้เกิดความเข้าใจที่ จะอนุรักษ์ต่อไป ผลงาน

ของ Andrea ทั้งหมด นั้น งานที่ดูดีที่สุดและเหมือนจริงมากที่สุดคืองานที่ทำจากพลาสติก เพราะ สามารถสร้างความเหมือนจริงให้เกิดขึ้นได้ ตั้งแต่การเย็บผม การแต่งสีสัน ต่างๆ ลักษณะการทำงาน ของ Andrea ที่ทำให้ผลงานดูเหมือนจริง เกิดจาก การเอาคนจริงๆ มาพอกหุ่น คนที่เป็น หุ่นจึงต้องมีความอดทนอย่างมาก จน บางครั้งต้องหาเชือกมาแขวนไว้ เพื่อไม่ให้คนที่เป็หุ่นเหนื่อยล้า

Linda

Denver Art Museum

Patterson เล่าถึงหลักของการ อนุรักษ์ว่า นักอนุรักษ์ควรศึกษาศิลปิน ตั้งแต่แรกว่ามีแนวทางการทำงาน อย่างไรและเกิดสิ่งใดขึ้นบ้าง สิ่งควร คำนึงถึงคือการพูดคุยกับเจ้าของ ผลงาน เหมือนการรักษาคณไข่ต้อง ปรีกษาพ่อแม่ของคนไข้ก่อน เช่นเดียว กับการรักษาหุ่นควรต้องปรีกษา คนที่สร้าง แล้วจึงค่อยทำการรักษา ตามลักษณะอาการ

ในกรณีของลินดา หุ่นลินดามีรอยร้าว ที่ด้านหลัง จากการพูดคุยกับ Andrea เขาได้เล่าประสบการณ์การชำรุดของ หุ่นว่า เท้าที่เคยเจอปัญหามา เมื่อหุ่น พลาสติกมีรอยร้าวจะรักษาไปตาม อาการที่มี แต่เมื่อมีรอยร้าว รอยร้าว จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เสมือนรอยเหี่ยวของ คนแก่ ซึ่งต่อมา Andrea ได้พัฒนาการ ทำงานด้วยการหล่อเป็นแบบสำริด และ

ภายใน Denver Art Museum

น้ำสีมาระบายให้เหมือนจริง แต่ความอ่อนนุ่มอ่อนหวาน อาจจะไม่เท่างานที่เป็นพลาสติก แต่ Patterson ในฐานะที่เป็นนักอนุรักษ์กล่าวว่า ถ้านำหุ่นมาหล่อใหม่ หมายความว่างานชิ้นนั้นต้องถูกทำลาย เพราะหุ่นจะถูกนำมาตัดเป็นชิ้นส่วนต่างๆ เพื่อนำไปหล่อใหม่ จึงทำให้นักอนุรักษ์ไม่เห็นด้วยกับวิธีการเหล่านี้ ในกรณีของการอนุรักษ์ลินดา จึงเพียงทำความสะอาด เช่น สระผม แต่งหน้า ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ และรักษาตามลักษณะอาการ นอกจากนี้ยังป้องกันฝุ่นละอองและแสงให้มากขึ้น Patterson กล่าวว่า “ถ้าเราจะอนุรักษ์อะไร เราควรทุ่มเทกับงานนั้น ค่อยๆ ดู ค่อยๆ ศึกษาตามลักษณะอาการ ขณะเดียวกัน ในแง่จรรยาบรรณ ควรทำทุกสิ่งทุกอย่างให้ดีที่สุด”

ดูรายละเอียดพิพิธภัณฑ์ศิลปะแห่งเมืองแดนเวอร์ได้ที่ <http://www.denverartmuseum.org/>

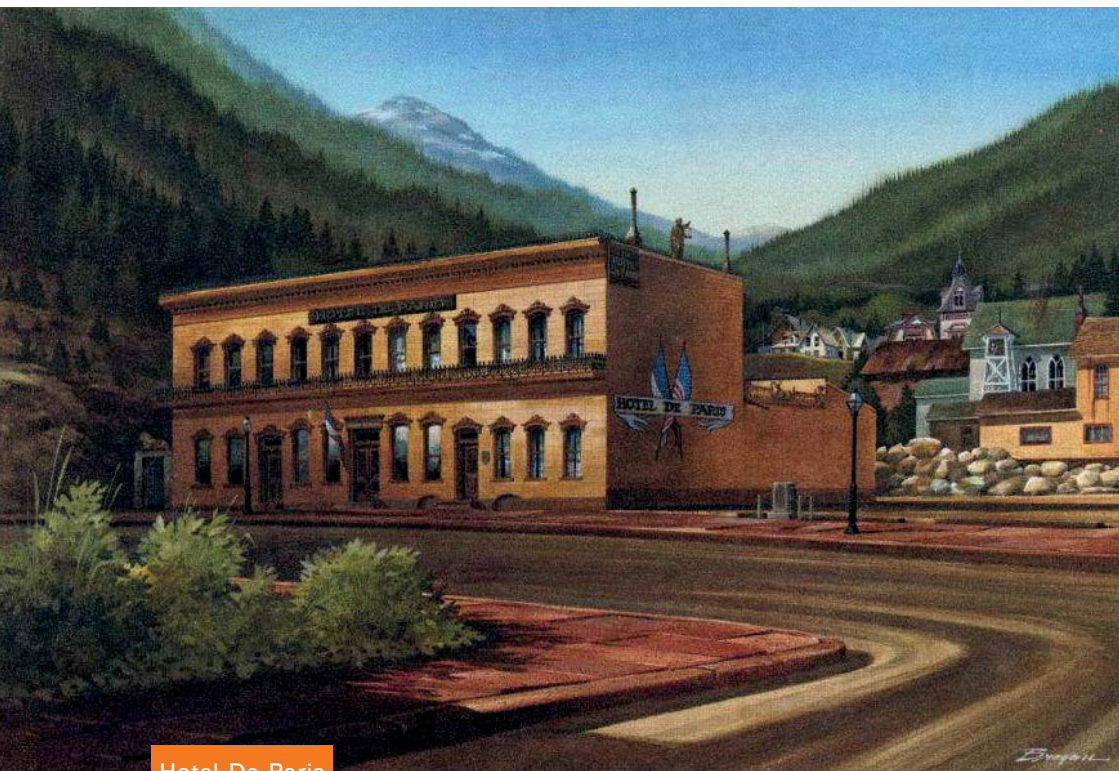
การจัดตั้ง และการบริหารจัดการ พิพิธภัณฑ์ชุมชน: กรณี ศึกษาจากการอนุรักษ์ และพัฒนาโรงแรม ในเมืองแร่เงินเก่า เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน

Lanuis เล่าประวัติความเป็นมาของโรงแรมในเมืองแร่เงินเก่าที่มีชื่อว่า โรงแรมเดอปารีส ตั้งขึ้นมาเมื่อปี 1873 และเปิดทำการเมื่อปี 1875 โดย Louis Dupuy ชาวฝรั่งเศส ที่เคยอาศัยอยู่ประเทศอังกฤษอยู่ช่วงหนึ่ง แล้วย้ายมาทำงานเหมืองที่จอร์จทาวน์ (Georgetown)

ช่วงที่เหมืองระเบิด Dupuy ได้สร้างวิกรรมไว้โดยช่วยผลักดันชาวเหมืองออกไปไม่ให้โดนระเบิด จนตัวเองได้รับบาดเจ็บ ทำให้คนจอร์จทาวน์รู้สึกประทับใจ และสามารถทำให้ Dupuy สร้างธุรกิจของตนเองได้ด้วย

Louis Dupuy

Hotel De Paris

การซื้อร้านเบเกอรี่ ในส่วนที่เคยเป็น
ตึกของโรงแรมเดอปารีสมาทำเป็น
ร้านอาหาร และมีการต่อเติมเรื่อยๆ
จนกลายเป็นโรงแรมขึ้นมา โรงแรม
แห่งนี้มีชาวเมืองจำนวนมากเข้ามา
พัก และกลายเป็นจุดศูนย์รวมความ
บันเทิงและที่พักของเมืองจอร์จทาวน์

Dupuy เสียชีวิตลงในปี 1900 และ
ยกโรงแรมนี้ให้กับแม่บ้านที่เคยช่วย
ทำงาน แต่เพียงปีเดียวแม่บ้านก็เสีย

ชีวิตด้วย สมบัติจึงตกเป็นของทายาท
โรงแรมเริ่มกลายเป็นโรงแรมร้าง เนื่อง
จากไม่มีคนมาและเหมืองเริ่มปิด ทาง
สภาสตรีรู้สึกเสียดาย จึงขอซื้อตึกไว้
เพื่อเป็นโบราณสถานของเมือง และ
ช่วยกันซ่อม สร้าง ปรับปรุงเพิ่มเติม
และอนุรักษ์ไว้ให้สวยงาม เพื่อคนรุ่น
หลังได้มาศึกษา ซึ่งการซ่อม สร้าง และ
ปรับปรุงทุกครั้ง จะมีการศึกษาว่าของ
เดิมเป็นอย่างไร

ภายใน Dining Room

จากโรงแรมเดอปารีสได้ก้าวสู่การเป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชน ด้วยการพยายามหาเงินจากการขายต้นไม้และภาพวาดแต่ยังไม่พอ สถาปนิกจึงหาทางก้าวเข้าสู่สถาบันโบราณสถานของสหรัฐอเมริกาเพื่อขอขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อปี 1974 โรงแรมเดอปารีสได้รับการขึ้นทะเบียนและมีเงินเข้ามาสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ต่อจากนั้นเริ่มมีกลุ่มอาสาสมัครมากขึ้น ทั้งภัณฑารักษ์ นักอนุรักษ์ รวมถึงชาวบ้านที่มีใจรักแหล่งโบราณสถานก็ช่วยกันอนุรักษ์ดูแล จนปัจจุบันกลายเป็น “Living Museum: พิพิธภัณฑ์มีชีวิต”

ดูรายละเอียดพิพิธภัณฑ์โรงแรมเดอปารีสได้ที่ <http://www.hoteldeparismuseum.org/>

ชุมชนพิพิธภัณฑ์อาสา

การเสวนาหัวข้อนี้ คุณสมชาย ชวนเสวนาด้วยคำถามว่า การเกิดขึ้นของ

อาสาสมัครของแต่ละพิพิธภัณฑ์เกิดขึ้นได้อย่างไร กิจกรรมที่จัดขึ้นมีอะไรบ้าง รวมถึงมีปัญหาและอุปสรรคอะไรหรือเปล่า

Ehrich เล่าว่า “การจัดตั้งอาสาสมัครพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ เริ่มขึ้นมาประมาณ 30 กว่าปีที่แล้ว โดยเกิดจากการต้องการให้มีการนำชมเป็นภาษาต่างประเทศ ในช่วงแรกมีการเชิญภริยาท่านทูตที่มาพำนักรู้อยู่ประเทศไทย ให้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ศิลปะไทยในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ต่อมาคณะอาสาสมัคร และสมาชิกเพิ่มมากขึ้น มีการจัดทัศนศึกษา ทำ Workshop การบรรยายพิเศษ รวมถึงการทำห้องสมุดภาษาต่างประเทศ และไม่ค่อยมีปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน เพราะคณะอาสาสมัคร เกิดจากความตั้งใจที่จะช่วยงานพิพิธภัณฑ์”

ดร.อุดม เล่าว่า “อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์คือคนที่อาสามาช่วยทำงานในพิพิธภัณฑ์ ฝึกประสบการณ์ที่สถานบ้านคูบัว มีคณะ “คสด.” ย่อมาจากคำว่า “คณะผู้สูงอายุร่วมกันก่อการดี” เป็นอาสาสมัคร ที่มีมานานแล้ว เริ่มแรกมี 25 คน คนแก่ 24 คน คนหนุ่ม 1 คน ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการเกษียณที่ช่วยกันทำงาน ช่วยกันจัดข้าวของ ช่วยกันดูแล เพราะคิดว่าพิพิธภัณฑ์ “สร้าง

ขึ้นมาเพื่อให้คนดู ไม่ได้สร้างขึ้นมาเพื่อวัตถุประสงค์”

ส่วน คุณสมลักษณ์ แสดงความเห็น ว่า “งานอาสาสมัครพิพิธภัณฑท์ ปัจจุบัน กลายเป็นสิ่งที่แต่ละพิพิธภัณฑท์ ควร คำนึงถึง เพราะพิพิธภัณฑท์เป็นองค์กร ที่ไม่ค้ากำไร เป็นสถาบันที่สามารถให้ ประโยชน์แก่สังคม แต่ถ้าเราไม่ปรับปรุง ดูแล ไม่สื่อสารกับสังคม พิพิธภัณฑท์ ก็จะกลายเป็นพิพิธภัณฑท์ที่ตายแล้ว ซึ่ง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมักมีหลาย ปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งเรื่องงบประมาณและบุคลากรที่เข้ามาช่วย ทำงาน ทำให้ปัจจุบันนี้มีความจำเป็น ที่ต้องคิดถึงงานอาสาสมัคร”

การจัดบรรยายและเสวนาทาง วิชาการครั้งนี้มีผู้สนใจเข้าร่วมฟังเป็น จำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานด้าน พิพิธภัณฑท์ คุณนก ขาวมาลา จาก พิพิธภัณฑท์เรือไทย จ.อยุธยา หนึ่งในผู้ เข้าร่วมฟัง ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เรื่องราวใน จ.อยุธยา ว่า “เมื่อไม่นาน มานี้ อยุธยามีสัมมนาการท่องเที่ยว อยุธยา เพื่อต้องการให้อยุธยาเป็น แหล่งเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยว เพราะ เป็นจังหวัดที่มีวัดจำนวนมาก แต่การ มาวัดของนักท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง จะไม่ค่อยได้ความรู้กลับไป ตอนนี จึงอยากทำให้มีคุณค่ามากขึ้น โดย

การให้โบราณสถานและพิพิธภัณฑท์ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้วย แต่ยังขาดการ ให้ความรู้กับชุมชนหรือมัคคุเทศก์ ซึ่ง มีความขัดแย้งอยู่บ้าง เนื่องจากปกติ มัคคุเทศก์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้อง มีบัตรอนุญาต แต่ถ้าวันหนึ่งใครจะลุก ขึ้นเป็นมัคคุเทศก์ก็จัดว่าเป็นมัคคุเทศก์ ที่ผิดกฎหมาย ส่วนนี้อยากให้มีการ ประสานงานกับการท่องเที่ยวว่า สมาคม พิพิธภัณฑท์หรือสถาบันการศึกษาจะมีความร่วมมือส่วนไหนได้บ้าง ไม่เช่นนั้น อาจจะทำให้ทางพิพิธภัณฑท์ขาด มัคคุเทศก์”

และฉันในฐานะผู้เข้าร่วมฟัง ฉันรู้สึก ว่าการเจาะลึกการทำงานพิพิธภัณฑท์นี้ ทำให้ฉันได้รู้จักพิพิธภัณฑท์จากต่าง ประเทศเพิ่มขึ้นอีก 2 แห่ง เห็นแนวคิด และพัฒนาการของชาวต่างชาติที่ให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการอนุรักษ์ อาคารพิพิธภัณฑท์และวัตถุในพิพิธภัณฑท์ ส่วนเรื่องอาสาฯ หลายพิพิธภัณฑท์ใน ประเทศไทยยังขาดส่วนนี้อยู่ ซึ่งงาน ประเภทนี้เราต้องมีเวลาทุ่มเทและต้อง เกิดจากใจรักจริงๆ งานถึงจะดำเนินการ ต่อไปได้ด้วยดี ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า งานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับด้าน พิพิธภัณฑท์ เช่น งานจัดตั้ง งานบริหาร งานอาสาสมัคร งานอนุรักษ์ ล้วนต้อง เกิดจากใจรักและความทุ่มเททั้งสิ้น

การสร้างเครือข่าย “ชุมชน พิพิธภัณฑ์ ท้องถิ่น ลุ่มน้ำชี”

จากแนวคิดก่อให้เกิดพลัง
การขับเคลื่อนงาน

“การเป็นศูนย์กลางของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นภาคอีสาน” เป็นแนวคิดที่ผลักดันให้เกิดการจัดงาน การสร้างเครือข่าย “พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นลุ่มน้ำชี” ขึ้นมา ด้วยจุดมุ่งหมายในการเปิดเวทีให้คนทำงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สะท้อนปัญหาและถอดบทเรียนที่ได้จากประสบการณ์

การทำงาน ตลอดจนการหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาศักยภาพพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นลุ่มน้ำชีให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป ผู้อ่านบางท่านอาจมีคำถามในใจ

ว่า การเป็นศูนย์กลางของ
พหุวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคอีสาน
ทำไมจึงเริ่มสร้างเครือข่าย
พหุวัฒนธรรมลุ่มน้ำชี? คำตอบ
มีอยู่ว่า... “ข้าฯ ได้พำเล็ม
งาม” สุภาษิตที่เรานำมาเป็น

ข้อคิดในการทำงาน โดยพยายามที่จะสร้าง
เครือข่ายการทำงานในแต่ละพื้นที่ของภาค
อีสานทั้ง 20 จังหวัด ให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดต่อคนทำงานด้านพหุวัฒนธรรม
ท้องถิ่น ดังนั้น จึงแบ่งส่วนการทำงานเป็น
3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ตอนบนของภาคอีสาน (ลุ่ม

น้ำสงคราม) พื้นที่ตอนกลาง (ลุ่มน้ำชี) และพื้นที่ตอนล่าง (ลุ่มน้ำมูล) พื้นที่การทำงานครั้งแรกในการสร้างเครือข่ายในครั้งนี้เรายืดเอาความยาวของสายน้ำเป็นหลัก ซึ่งแม่น้ำชีก็เป็นแม่น้ำสายที่ยาวที่สุดในประเทศไทยและในพื้นที่ภาคอีสานนั่นเอง

จุดเริ่มของการสร้างเครือข่าย

เริ่มขึ้นเมื่อปีที่แล้ว (2554) โดยการลงพื้นที่สำรวจพืชรากพืชท้องถิ่นลุ่มน้ำชีในพื้นที่ 6 จังหวัด ประกอบไปด้วย ชัยภูมิ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ยโสธร และอุบลราชธานี การลงพื้นที่เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของพืชรากพืชท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการก่อตั้งพืชรากพืชท้องถิ่น ตลอดจนปัญหา และวิธีแก้ไขในการดำเนินงาน ผลที่เกิดขึ้นจากการลงพื้นที่สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลตลอดระยะเวลา 1 ปี แสดงให้เห็นถึงจำนวนพืชรากพืชท้องถิ่นลุ่มน้ำชีกว่า 40 แห่ง ซึ่งมีการดำเนินงาน และมีชีวิตที่ต่างกัน พืชรากพืชท้องถิ่นจำนวนหนึ่ง ก่อตั้งขึ้นโดยการได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลอีกจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในความดูแลของวัดและของเอกชน แต่โดยทั่วไปพืชรากพืชในรูปแบบต่างๆ ดังกล่าวมักมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

คือ เป็นที่เก็บสะสมของเก่า เพื่อให้ผู้เข้าชมเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความทรงจำร่วมในอดีต พืชรากพืชหลายแห่ง ดำเนินการโดยไม่เกี่ยวข้องกับชุมชน ซึ่งวิธีการดังกล่าว มีผลทำให้พืชรากพืชมีการดำเนินงานที่ไม่ราบรื่นและขาดความสนใจจากผู้เข้าชม และสิ่งสำคัญ พืชรากพืชท้องถิ่นลุ่มน้ำชีขาดการศึกษาเรื่องราวท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งการรู้เรื่องราวของท้องถิ่นนั้น จะทำให้รู้ถึงชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นในด้านต่างๆ โดยเฉพาะศักยภาพของผู้คน สิ่งเหล่านี้สามารถอธิบายตัวตนของชุมชนรวมทั้งทำให้เกิด “พลัง”

ของชุมชนในท้องถิ่นนั้นขึ้นมา

การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทของพิพิธภัณฑ์สนทนาแลกเปลี่ยนกับคนทำงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นครั้งนี้ คณะทำงานได้ตั้งประเด็นคำถาม “หากมีการจัดประชุมคนทำงานด้านพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขึ้นที่ จ.มหาสารคาม ท่านสนใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่”

เสมือนกับการโยนหินถามทาง และการให้สัญญาใจในการเข้าร่วมงานประชุมเครือข่ายบ้างก็บอกว่า ดีหลาย (ดีมาก) จะได้แลกเปลี่ยนความคิด ไปประชุมแล้วได้งบประมาณมาสนับสนุนหรือเปล่า ไปร่วมงานแน่นอน อย่างน้อยจะได้รู้จักกันมากขึ้น มหาสารคามเหอ... ไกลแทน้อ (ไกลมาก) ตัดสินใจยังไม่ได้ให้ถึงวันงานก่อนเด้อ (นะ) ... นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้คณะทำงานได้ไปเที่ยวและได้รับประทานอาหารที่ขึ้นชื่อของจังหวัดต่างๆ “... เปื่ออาหารสารคามแล้ว ได้มากินส้มปลา (จังหวัดยโสธร)

กึ่งเต้น (แก่งสะพือจังหวัดอุบลฯ) ลาบร้อยเอ็ด
ไถ่อย่างเขาสวนกวาง (จังหวัดขอนแก่น) แสบ
หลาย (ร้อยเอ็ด) ...” รางวัลตอบแทนเล็กๆ
น้อยๆ ตามเส้นทางของการทำงานจากเช้าถึง
เย็นในแต่ละวัน ก่อนจะเดินทางกลับที่พัก

ณ วันนี้พี่น้องพิพิธภัณฑ ท้องถิ่นลุ่มน้ำชี มาตุ้ม-มาโฮม (มารวมกัน)

คณะทำงานของโครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ
มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ขับเคลื่อนกระบวนการ
การทำงาน เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายของ
พิพิธภัณฑท้องถิ่น โดยใช้ชื่อว่า การสร้าง
เครือข่าย “ชุมชนพิพิธภัณฑท้องถิ่นลุ่มน้ำชี”
มีกำหนดการจัดงานจำนวน 2 วัน คือ วันที่
3-4 มีนาคม 2555 การจัดงานครั้งนี้มีผู้ให้
ความสนใจจำนวนมาก โดยเฉพาะคนทำงาน
พิพิธภัณฑท้องถิ่นลุ่มแม่น้ำชี นักศึกษาระดับ
ปริญญาตรี-โท-เอก นักวิชาการ กว่า 200 คน
การจัดงานในครั้งนี้เริ่มต้นด้วยการบรรยายเชิง
วิชาการของ ดร.ปริตตา เฉลิมเผ่า กอนันทกุล
เรื่องการทำงานพิพิธภัณฑท้องถิ่น โดยเฉพาะ
สภาพของพิพิธภัณฑท้องถิ่นในประเทศไทย มี
การยกประเด็นเรื่องค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง
ซ่อมแซมอาคารที่ต้องใช้งบประมาณจำนวน
มาก ซึ่งงบประมาณมักเป็นเงินส่วนตัวของ
ผู้รับผิดชอบหรือผู้ดูแล นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ
มีปัญหาในการขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

เช่น ไม่รู้เหมือนกันว่าใครจะ
สนับสนุน ขั้นตอนยุ่งยากหรือ
การสนับสนุนที่ไม่ตรงกับความต้องการ เช่น มีงบประมาณ
มาสร้างพิพิธภัณฑใหม่ อยาก
จะมาปรับปรุงนิทรรศการ แต่
ไม่ตรงกับสิ่งที่ชุมชนเขาทำ
มาหรือต้องการจะทำ หรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่เข้าใจงาน
พิพิธภัณฑ สิ่งที่ ดร.ปริตตา
เฉลิมเผ่า กอนันทกุล ได้ให้
ข้อเสนอแนะสำหรับคนทำงาน
ด้านพิพิธภัณฑท้องถิ่นที่น่า
สนใจคือ การจับมือกันของ
พิพิธภัณฑท้องถิ่นรวมกลุ่ม
สร้างเป็นเครือข่าย ตั้งเว็บไซต์
ที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล ตอนนี้
ก็ใช้ Facebook เป็นอีกก้าวหนึ่ง
ที่จะให้ชาวพิพิธภัณฑด้วยกัน
ได้แลกเปลี่ยนข้อมูล มีปัญหา
อะไรก็ส่งมาถามแลกเปลี่ยน
กัน ในช่วงท้ายเปิดโอกาสให้
คนทำงานได้แลกเปลี่ยน ซึ่ง
บรรยากาศเข้มข้นมาก

จากนั้น ดร.สีลาภรณ์
บัวสาย รองผู้อำนวยการสำนัก
งานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ได้เสวนาร่วมกับ อาจารย์ทม
เกตุวงศา รองคณบดีฝ่ายบริหาร
คณะมนุษยศาสตร์และสังคม-

ศาสตร์ ให้ประเด็นแนวคิดในการทำงานด้านพิพิธภัณฑฯ โดยเน้นเรื่องของ “การเรียนรู้” ภายในพิพิธภัณฑฯ โดยกล่าวว่า “ถ้าจะทำเรื่องการเรียนรู้ ต้องตั้งคำถามว่า จะทำเรื่องการเรียนรู้ของใคร? จะจัดให้ใครเรียนรู้? คำถามที่สองคือ เรียนรู้ไปเพื่ออะไร? ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือ จัดการเรียนรู้อย่างไร? คนจัดพิพิธภัณฑฯทำอะไรให้คนดูได้คิดหรือเปล่า คนเข้ามาดูคิดอะไรบ้าง มีกิจกรรมที่ปฏิบัติการร่วมกันบ้างหรือเปล่า เพราะถ้าไม่มีกิจกรรม ก็จะไม่มีการคิดไม่มีการเรียนรู้” วิทยากรเน้นย้ำข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่สามารถกระตุ้นความคิดได้เป็นอย่างดี การตั้งคำถามเป็นหนึ่งในหัวใจนักปราชญ์ คำถามทำให้เกิดการเรียนรู้มหาศาลในการที่จะรู้จักเหตุที่ทำให้เกิดผลในปัจจุบัน

ช่วงบ่ายเป็นการเล่าประสบการณ์การทำงานด้านพิพิธภัณฑฯ จากตัวแทนศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ในฐานะที่เป็นองค์กรที่ทำงาน

ด้านนี้มานาน การนำเสนอด้วยภาพ และวีดิทัศน์สร้างความตื่นตันทึ่งให้กับผู้ร่วมงานเป็นอย่างนัก

หลังจากอยู่ในห้องประชุมจน (น่าจะ) เบื่อ จึงได้นำพี่น้องเครือข่ายพิพิธภัณฑฯ ลุ่มน้ำชี ออกนอกห้องไปรู้จักและกราบขอพรพระคู่บ้านคู่เมืองมหาสารคาม ที่อำเภอกันทรวิชัย และได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่ดังกล่าวด้วย

วันที่ 2 ของการประชุมเครือข่ายเป็นมุมมองการทำงานพิพิธภัณฑฯ ให้ประสบผลสำเร็จ วิทยากรได้แก่ คุณณเรนทร์ ปัญญาญ จากเครือข่ายพิพิธภัณฑฯ ท้องถิ่นลำนานา จังหวัดลำพูน อาจารย์ศักดิ์ชาย สีक्षा จากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คุณพ่อสมศักดิ์ สีบุญเรือง จากพิพิธภัณฑฯ บ้านแกวียนมุก จังหวัดมุกดาหาร และพระครูปริยัติชโยดม จากวัดบางอำพันธ์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งจากการพูดคุยสามารถสรุปได้ว่า

“การสร้างพิพิธภัณฑฯ มุ่งไปยังกลุ่มเยาวชนที่จะเข้ามารับช่วงต่อเป็นสิ่งสำคัญ ในส่วนของเยาวชนที่จะเข้ามาทำงานร่วมกับพวกเรา ในความเข้าใจของเขาอาจจะมีความมีน้อยขึ้นอยู่กับระดับของเด็กที่จะมาทำงาน ก่อนอื่นต้องให้โอกาสเขาเข้ามาร่วมงานกับเรา” คุณณเรนทร์กล่าว

“จะบ้าหรือไง ทำแล้วจะได้อะไร” นั่นคือแรงบันดาลใจของคุณพ่อสมศักดิ์ซึ่งตระเวนไปชมพิพิธภัณฑฯ หลายแห่ง และได้มาก่อตั้งพิพิธภัณฑฯ บ้านแกวียนมุก

ส่วนอาจารย์ศักดิ์ชายกล่าวว่า “พิพิธภัณฑฯ จะประสบผลสำเร็จเกิดจากความหวงแหนของคนภายในชุมชน”

พระครูปริยัติชโยดมได้ให้ข้อคิดว่า “ต้องมี
การประยุกต์กิจกรรมขึ้นมาตอบสนองคนดู เช่น
การแสดงของคนในชุมชน การให้ชุมชนเข้ามา
มีส่วนร่วมจริงๆ”

และในช่วงสุดท้ายเป็นการสรุปภาพรวมของ
การจัดงาน โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีศิลป์
สืบวัฒนะ มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสร้าง
เครือข่ายให้เข้มแข็งเพื่อช่วยเหลือพิพิธภัณฑ
ท้องถิ่นภาคอีสาน และรับเป็นศูนย์กลางในการ

ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาทาง
ด้านวิชาการ และด้านอื่นๆ
ดังคำบอกเล่าที่ว่า

**“คิดอีกยังบ่ออก..บอก
พิพิธภัณฑน์มหาวิทยาลัย
มหาสารคามเด้อ พี่น้อง”**

เอกสารโบราณ กับมรดกความทรงจำแห่งโลก

มรดกความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World) คือ แผนงาน
ที่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก
(UNESCO) กำหนดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2515 มีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์
และการเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาของโลกที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกไว้ในรูปแบบใดหรือของประเทศใดก็ตาม ถือว่าเป็น
แหล่งรวมความคิด ความรู้ ประสบการณ์ ที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความ
หลากหลายทั้งในด้านของวัฒนธรรม จากสังคมในอดีตให้แก่สังคมปัจจุบัน
และเพื่อที่จะสืบสานส่งต่อให้แก่สังคมในอนาคต ซึ่งแตกต่างจากมรดกโลกตรง
ที่มรดกโลกเป็นแหล่งหรือสถานที่ทั้งที่เป็น “แหล่งธรรมชาติ” หรือ “แหล่ง
ทางวัฒนธรรม” ที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้น เช่น อนุสรณ์สถาน เมือง ฯลฯ
ส่วนมรดกความทรงจำแห่งโลกเป็นมรดกทางเอกสาร หรือข้อมูลความรู้
ที่บันทึกไว้ หรือประกาศถ่ายทอดออกมา ในรูปแบบหนังสือ สิ่งตีพิมพ์ รูปภาพ
ฟิล์ม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ ต้องมีคุณค่ามากในระดับโลก จนสมควรพิทักษ์
รักษาไว้ ไม่ให้สูญสลาย เพื่อให้โลกได้ศึกษาค้นคว้าสืบไป

ในประเทศไทยมีหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับมรดกความทรงจำ
แห่งโลก โดยใช้ชื่อว่า “คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยแผนงานความ
ทรงจำแห่งโลก” คณะกรรมการนี้มีหน้าที่สร้างความตระหนักใน
การอนุรักษ์เอกสารโบราณที่สำคัญ และทำให้บุคคลทั่วไปสามารถ
เข้าถึงเอกสารโบราณได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ร่วมมือ
กับหน่วยราชการและองค์กรเอกชนที่เป็นผู้ครอบครองเอกสาร ใน
การคัดเลือกเอกสารที่มีคุณภาพตามเกณฑ์กำหนดของยูเนสโก และ
เกณฑ์กำหนดของประเทศไทย เพื่อจัดทำบัญชีเอกสารที่ได้รับการ
คัดเลือกแล้วนำเสนอต่อยูเนสโก

เอกสารรับรองศิลปารักจารึก พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจากยูเนสโก

เครดิตภาพ: http://mow.thai.net/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=40

หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเอกสาร
โบราณเพื่อนำเสนอต่อยูเนสโกมีดังนี้

1. ต้องมีความเป็นของแท้ มีคุณลักษณะ
เฉพาะ และพิสูจน์ได้ว่าเป็นของแท้ มิใช่สำเนา
ลอกเลียน หรือเป็นของปลอม

2. ต้องมีความโดดเด่นและไม่อาจทดแทน
กันได้ มีความเสี่ยงต่อการสูญหาย หรือเสื่อมสภาพ นับเป็นอันตราย
ใหญ่หลวงต่อมนุษยชาติ และหาเอกสารอื่นใดมาเปรียบเทียบกับ
ไม่ได้แล้ว

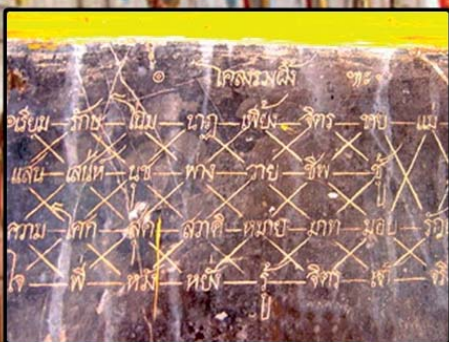
3. มีความสำคัญในระดับโลก ในประเด็นต่อไปนี้

3.1 เวลาและอายุ (Time) เอกสารที่ผลิตขึ้นในช่วงเวลาสำคัญ
ในอดีต และมีความสำคัญต่อเนื่องยั่งยืนตลอดไป ไม่ว่าจะเป็นการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม อาจเป็นเอกสารประเภทนั้นๆ
ชิ้นแรกในโลก

3.2 สถานที่ (Place) สถานที่ซึ่งมีการผลิตเอกสารชิ้นนั้นๆ
ซึ่งอาจมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของโลก
หรือมีอิทธิพลต่อเหตุการณ์ และปรากฏการณ์สำคัญ อาจเป็น
เอกสารบรรยายสิ่งแวดล้อม บ้านเมือง หรือสถาบันซึ่งสูญหาย
ล่มสลายไปแล้ว

ศิลปารัก พ่อขุนรามคำแหงมหาราช

เครดิตภาพ: http://www.7wondersthailand.com/wizContent.asp?wizConID=152&txtmMenu_ID=7

จารึกวัดโพธิ์

เครดิตภาพ: http://www.creative-culturethailand.com/detail_page.php?sub_id=4145

3.3 บุคคล (People) เอกสาร ซึ่งมีเนื้อหาหรือคุณลักษณะอื่นที่บ่งบอก พฤติกรรมของมนุษย์ และการพัฒนา ด้านสังคม อุตสาหกรรม ศิลปกรรม การเมือง และอื่นๆ อาจเป็นการบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ความก้าวหน้า ความเสื่อม และอื่นๆ ซึ่งมีอิทธิพลเหนือบุคคล และกลุ่มบุคคล

3.4 เนื้อหาสาระ แนวคิด (Subject and Theme) แสดงวิวัฒนาการ ทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาในด้านธรรมชาติ สังคม และมานุษยวิทยา การเมือง อุดมการณ์ ปรัชญา กีฬา ศิลปะ และอื่นๆ

3.5 รูปแบบและวิธีเขียน (Form and Style) เป็นเอกสารที่มีคุณค่าทางสุนทรียภาพ ภาษาศาสตร์ ท่วงทำนองการเขียน หรือเป็นแม่แบบของวิธีการนำเสนอ สำนวนโวหาร วัสดุที่ใช้เป็นเครื่องบันทึกหรือวัสดุ และวิธีการที่เสื่อมสลายไปแล้ว

4. ลักษณะอื่นๆ ได้แก่

4.1 ความหายาก (Rarity) ทั้งในเนื้อหาและวัสดุเพื่อบันทึก

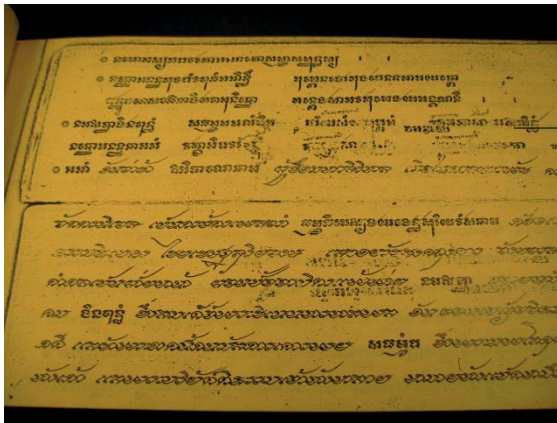
4.2 ความบริบูรณ์ (Integrity) ครบถ้วน ไม่มีการชำรุดเสียหาย หรือเป็นเพียงบางส่วน ไม่ถูกดัดแปลง และทำให้ชำรุด

4.3 ความเสี่ยง (Threat) มีการป้องกันไม่ให้เสื่อมสภาพ หรือถูกทำลาย ไม่ว่ากรณีใดๆ

4.4 โครงการบริหารจัดการ (Management Plan) มีโครงการบริหารจัดการที่เหมาะสม และสมควรแก่ความสำคัญของเอกสาร มรดก มียุทธศาสตร์วิธีการอนุรักษ์ และเผยแพร่ ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารโบราณเกี่ยวข้องกับข้ออย่างไรกับมรดกความทรงจำแห่งโลก เอกสารโบราณในประเทศไทยเป็นเอกสารที่บันทึกประวัติศาสตร์ความรู้ ภูมิปัญญาที่สั่งสมกันมาของคนในอดีต เป็นเอกสารที่มีความสำคัญและตกทอดมาถึงลูกหลานในปัจจุบัน เอกสารโบราณนี้หมายรวมถึงศิลาจารึก คัมภีร์ใบลาน สมุดไทย ฯลฯ เอกสารโบราณของไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลกของประเทศไทยโดยยูเนสโกแล้วนั้น ได้แก่ ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และกลุ่มจารึกวัดโพธิ์

นอกจากนี้ ยังมีเอกสารโบราณที่มีผู้นำเสนอให้คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาให้เป็นเอกสารมรดกความทรงจำแห่งประเทศไทย ได้แก่ วรรณกรรมเรื่อง “นันทโพนันทสูตรคำหลวง” แต่งโดยเจ้าฟ้าธรรมธิเบศรไชยเชษฐสุริยวงศ์ หรือเจ้าฟ้ากุ้ง ในสมัยอยุธยา พ.ศ. 2279 ซึ่งแปลมาจากวรรณกรรมภาษาบาลี แต่งเป็นคำประพันธ์ที่ใช้ความเปรียบได้ดั่งสละสลวย การบันทึกใช้อักษรไทยโบราณที่เรียกว่า “อักษรไทยย่อ” ซึ่งปัจจุบันเลิกใช้แล้ว นับไดว่ำนันทโพนันทสูตรคำหลวงเป็นเอกสารที่มีคุณค่าในสมัยอยุธยาที่มีเนื้อหาครบถ้วน สมบูรณ์เพียงเล่มเดียวที่ปรากฏในปัจจุบัน

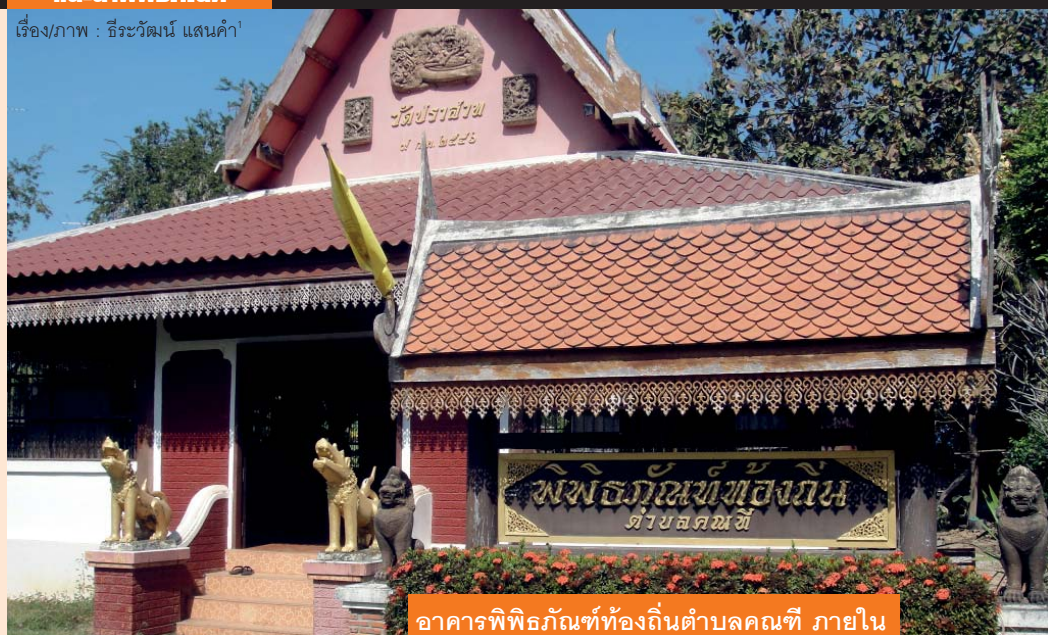
สำเนา นันทโพนันทสูตรคำหลวง

เครดิตภาพ: [http://www.digitalrarebook.com/
images/catalog_images/1296743309.jpg](http://www.digitalrarebook.com/images/catalog_images/1296743309.jpg)

การนำเสนอเอกสารโบราณ ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นหน่วยงานราชการเท่านั้น เอกชน บุคคล หรือชุมชนก็สามารถเสนอได้ ทั้งนี้ หากพิจารณาแล้วว่าเข้าข่ายเกณฑ์กำหนดของคณะกรรมการฯ ซึ่งจะมีแบบฟอร์มให้กรอกอย่างเป็นระบบ เข้าใจง่าย ขณะนี้ก็มีหลายองค์กร หลายชุมชนกำลังพิจารณาเอกสารโบราณที่สำคัญของตน เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการฯ อีกครั้งหนึ่ง

ทางคณะกรรมการฯ เองก็ได้ให้ความสำคัญกับเอกสารโบราณของท้องถิ่นไม่น้อยไปกว่าเอกสารโบราณที่เป็นเอกสารทางราชการเลย เพราะทางคณะกรรมการฯ ได้เล็งเห็นถึงคุณค่าของเอกสารโบราณท้องถิ่นที่บันทึกเรื่องราว ประวัติศาสตร์ ตลอดจนภูมิปัญญา อันเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละชุมชน จึงได้พยายามวอนขอให้คนในชุมชนช่วยกันสืบเสาะ และพยายามเก็บรักษาเอกสารโบราณในท้องถิ่นของตนไว้ให้ดี เพราะไม่แน่ว่าเอกสารโบราณนั้นๆ อาจเป็นเอกสารที่มีคุณค่าในระดับที่จะเป็นมรดกความทรงจำแห่งโลกก็เป็นได้

อ้างอิง <http://mow.thai.net/>

อาคารพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นตำบลคณฑี ภายใน
วัดปราสาท ต.คณฑี อ.เมือง จ.กำแพงเพชร

พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น ตำบลคณฑี วัดปราสาท อ.เมือง จ.กำแพงเพชร

คณฑี เป็นชื่อเมืองโบราณที่สำคัญแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดกำแพงเพชร ที่ตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิงในเขตตำบลคณฑี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เมืองคณฑีปรากฏชื่อในจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชที่จารึกเมื่อ พ.ศ. 1835 ว่าเป็นเมืองหนึ่งในอาณาเขตของอาณาจักรสุโขทัย

¹ ที่ปรึกษากลุ่มประวัติศาสตร์สองข้างทาง ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ภายในเขตเมืองคนที่ไม่ได้มีการขุดพบโบราณวัตถุต่างๆ เช่น ลูกปัดแก้ว ตะเกียงดินเผาแบบอินเดียและชิ้นส่วนภาชนะดินเผา เป็นต้น หลักฐานเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการเริ่มแรกของเมืองคนที่ที่อยู่ในสมัยทวารวดีจนถึงสมัยลพบุรี โบราณวัตถุที่พบมาก ได้แก่ สังคโลก พระพุทธรูป ศิลปะสุโขทัยและศิลปะอยุธยา เมืองคนที่คงเป็นเมืองที่มีความสำคัญมากในช่วงสมัยสุโขทัย แต่ในสมัยอยุธยาตอนกลางภายหลังจากการเกิดสงคราม

หลวงพ่อโตและพระพุทธรูปปูนปั้นโบราณในวิหารหลวงพ่อโต

ระหว่างกรุงศรีอยุธยากับพม่าคงทำให้เมืองร่วงโรยไป ภายในเมืองโบราณพบโบราณสถานสำคัญ 2 แห่ง คือ วัดปราสาทและวัดกาตั้ง

วัดปราสาท อยู่ในเขตบ้านโคกใต้ เป็นวัดโบราณที่ตั้งอยู่ในเขตเมืองโบราณคนที่ ภายในวัดมีวิหารหลวงพ่โตซึ่งเป็นฐานวิหารเก่าแล้วมีการสร้างหลังคาครอบ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดใหญ่สกุลช่างกำแพงเพชรเป็นประธานหนึ่งองค์ ชาวบ้านเรียกว่า “หลวงพ่โต” บนฐานชุกชียังมีพระพุทธรูปปูนปั้นขนาดเล็กอยู่อีกหลายองค์ นอกจากนี้มีเจดีย์โบราณอยู่ 2 องค์ องค์หนึ่งได้รับการบูรณะและสร้างเจดีย์ครอบมณฑป ส่วนอีกองค์ยังไม่ได้บูรณะ ชาวบ้านเรียกว่า “ปราสาท” ซึ่งสันนิษฐานว่าแต่เดิมคงเป็นเจดีย์ทรงปราสาทและเป็นที่มาของชื่อวัดปราสาทด้วย ที่โบสถ์มีใบเสมาหินชนวนสมัยอยุธยา สกุลช่างกำแพงเพชรปักอยู่หลายใบ ส่วนวัดกาตั้งนั้นพบแค่เพียงซากฐานวิหารเท่านั้น

ภายในวัดปราสาทยังมีพิพิธภัณฑสถานบ้านตำบลคนที่ ซึ่งจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ของชาวบ้านโคกในอดีตราว 100 ปีที่ผ่านมา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวบ้านโคกอีกด้วย

พิพิธภัณฑสถานบ้านตำบลคนที่ พัฒนามาจากการเก็บรวบรวมข้าวของเครื่องใช้ของชาวบ้านโคกที่มีผู้ศรัทธานำมาถวายวัด โดยเก็บรวบรวมไว้ที่

ข้าวของเครื่องใช้ที่จัดแสดงอยู่ภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลคณทิ

ศาลาการเปรียญซึ่งสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2492 ต่อมาศาลาการเปรียญชำรุดทรุดโทรมทางวัดจึงได้ทำการรื้อถอนเพื่อสร้างศาลาการเปรียญหลังใหม่เมื่อ พ.ศ. 2538-2539 จากนั้นนำไม้และวัสดุที่ยังมีสภาพดีจากการรื้อถอนศาลาการเปรียญมาสร้างเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลคณทิ

พิพิธภัณฑ์ได้มีการจัดและเปิดให้เข้าชมเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลคณทิภายใต้การนำของนายอดุลย์ ไพร์อ่วม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคณทิ ซึ่งเป็นผู้ที่เห็นความสำคัญและมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้ทรัพยากรและองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเป็นหลักในการพัฒนา

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลคณทิ มีลักษณะเป็นอาคารโถงชั้นเดียวหลังคาทรงไทย ภายในจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ไม้ริมผนังและมุมต่างๆ จำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

เครื่องมือในการทำนา เช่น คันไถ และคราดที่ทำด้วยไม้และเหล็ก คาน แยกไม้ประกอบคันไถ จอบ และเสียม เป็นต้น

เครื่องมือในการจับปลา เช่น ลอบ สุ่ม ข้อง ไซ เบ็ด หมวกเหล็ก-ไม้ เป็นต้น

เครื่องมือช่าง เช่น เลื่อยสั้น-ยาว มีดพร้า-พลอกมีด กบมือไสไม้ และขวาน เป็นต้น

เครื่องใช้ในครัวเรือน เช่น กระดัง ไม้สาแหวก หม้อ-ไหดินเผา เตาดินเผา เตาไรต์ คนโท ตะกร้าหวาย ปิ่นโต ถ้วยชาม ตะเกียง หีบเหล็ก กระบุงและกระจาด เป็นต้น

เครื่องใช้ที่ทำด้วยทองเหลือง
เช่น เขียนหมาก ชัน พาน และ
กระดิ่ง

อาวุธและสิ่งของอื่นๆ เช่น ปืน
ดาบ มีดสั้น ไม้ตะพด กลอง และ
ฉัตรเก่า เป็นต้น

นอกจากนี้ ภายในพิพิธภัณฑ
ยังเก็บรักษาและจัดแสดงหน้าบัน
ช่อฟ้า นาคสะดุ้ง และหางหงส์ของ
ศาลาการเปรียญหลังเก่า ที่ทำด้วย
ไม้แกะสลักฝีมือช่างพื้นบ้านซึ่งมี
ความสวยงาม โดยเฉพาะหน้าบัน
ที่มีการฉลุไม้เป็นลายพันธุ์พฤกษา
ตรงกลางเป็นรูปพานแว่นฟ้า ได้
พานแว่นฟ้ามีการฉลุเป็นตัวเลขไทย
กำกับปีที่สร้างว่า “๒๔๙๒”

พื้นที่ส่วนกลางของพิพิธภัณฑ
ทำเป็นตู้กระจกจัดแสดงเครื่องถ้วย
ลายครามและเครื่องเบญจรงค์

ข้างบนตู้จัดแสดงพระราชประวัติ พระบรม
ฉายาลักษณ์และพระบรมสาทิสลักษณ์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 5 ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
เนื่องจากพระองค์เคยเสด็จประพาสบ้านโคน
ในการเสด็จประพาสต้นเมืองกำแพงเพชร
เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2449 และยังมี
พระราชประวัติและพระบรมฉายาลักษณ์
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาล
ปัจจุบันด้วย

นอกเหนือไปจากพิพิธภัณฑที่ทองถิ่น
ตำบลคณทีแล้ว ภายในวัดปราสาทยังมี
พิพิธภัณฑสถานวัดปราสาท (บ้านโคนใต้)
ซึ่งจัดแสดงพระพุทธรูปและโบราณวัตถุ
ต่างๆ ที่พบในเขตเมืองคณที ซึ่งหากมี
โอกาสผู้เขียนจะนำเสนอรายละเอียดให้
ทราบต่อไป และขณะนี้ยังมีการดำเนิน
การสร้างปราสาทตรีมุขเพื่อประดิษฐาน

หน้าบันศาลาการเปรียญ วัดปราสาทหลังเก่า

พระบรมรูปพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ซึ่งชาวคนที่เชื่อว่าเมืองโบราณแห่งนี้คือนิवासสถานเดิมของพระองค์ ก่อนที่จะเสด็จขึ้นครองกรุงสุโขทัย

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลคนที่ถือว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีการดำเนินการจัดทำโดยท้องถิ่น มีการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ที่ค่อนข้างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ที่สำคัญของตำบลคนที่ พิพิธภัณฑ์ฯ เปิดให้เข้าชมทุกวัน การเข้าชมจะมีพระสงฆ์หรือเจ้าหน้าที่วิทยากรท้องถิ่นคอยต้อนรับนักท่องเที่ยวและนำชมพิพิธภัณฑ์เฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์ และช่วงปิดภาคเรียนจะมีเยาวชนในท้องถิ่น

นิทรรศการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ภายในพิพิธภัณฑ์

ทำหน้าที่เป็นยุวมัคคุเทศก์คอยนำชมอีกด้วย

หากมีโอกาสเดินทางไปยังจังหวัดกำแพงเพชร พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นตำบลคนที่ ณ วัดปราสาท เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ควรเข้าชมและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักต่อไป

ข้อมูลทั่วไป

- ที่ตั้ง : วัดปราสาท บ้านโคกใต้ ตำบลคนที่ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร 62000
- เวลาเปิด : เปิดให้เข้าชมทุกวัน เวลา 08.00-17.00 น.
- ติดต่อล่วงหน้า : องค์การบริหารส่วนตำบลคนที่ หมายเลขโทรศัพท์ 0-5586-7667
- เว็บไซต์ : องค์การบริหารส่วนตำบลคนที่ www.khontee.go.th
- การเข้าชม : สามารถถ่ายภาพได้ ไม่เก็บค่าเข้าชม (มีตู้รับบริจาค)

เทศกาลฯ 2555 มาแล้วจ้า

มาเน่ “วิกฤต-คิดสร้างสรรค์”

งานเทศกาลพิพิธภัณฑสถานฯ ครั้งที่ 3

จัดใหญ่ จัดหนัก สำหรับงานเทศกาลพิพิธภัณฑสถานฯ ครั้งที่ 3 เพราะเราจะต้องเตรียมตัวรับมือกับวิกฤตการณ์ใหญ่ๆ หนักๆ อีกหลายครั้งในอนาคต

ในงานเทศกาลพิพิธภัณฑสถานฯ ครั้งที่ 3 นี้ ชาวพิพิธภัณฑสถานฯ ทั้งสิ้นจะมาช่วยกันเล่าเรื่อง เหตุการณ์วิกฤต เหตุการณ์ที่สร้างปัญหาและความเดือดร้อนให้กับชีวิตผู้คน ผ่านเรื่องราว ความทรงจำและข้าวของจัดแสดง ซึ่งจะช่วยเติมเต็มความรู้และปัญญาเพื่อให้ “เรา” ตั้งรับกับปัญหาที่อาจจะเกิดอีกในอนาคต

เหตุการณ์วิกฤตในอดีตทำให้เกิดความสร้างสรรค์ขึ้นมากมาย ซึ่งความสร้างสรรค์ อาจแบ่งคร่าวๆ เป็น 4 มุมมอง คือ 1. เรื่องราว

ที่เกี่ยวกับการปรับตัว เมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤต ปัญหาหรือความเดือดร้อน มนุษย์ได้พยายามมากน้อยแค่ไหนที่จะปรับตัวให้สามารถอยู่รอดหรือดำเนินชีวิตต่อไปได้ 2. เหตุการณ์เรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความหวังกำลังใจแสดงด้านที่ดีๆ ของมนุษย์ออกมา เช่น ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้ว่าทหารญี่ปุ่นจะมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสายตาของคนหลายพื้นที่ แต่ท่ามกลางหุบเขาที่ห่างไกลของอำเภอ

ขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ก็มีเรื่องราวความรัก ความผูกพัน ความห่วงหาอาทรและความเป็นเพื่อนระหว่างคนไทยและทหารญี่ปุ่น 3. การประดิษฐ์ คิดค้นนวัตกรรม หรือการใช้ พิธีกรรมบางอย่างเพื่อแก้หรือบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้น ใ้หายไ้หรือใ้จางลง เช่น ในเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ ที่ผ่านมามีการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้หลายอย่างที่จะทำ ให้สามารถดำเนินชีวิตในช่วงน้ำท่วมได้ เช่น รองเท้าเดินในน้ำ จากการเอาเก้าอี้พลาสติกมาทำเป็นรองเท้า ทางแกวักน้ำ การสร้างเรือจากวัสดุที่มีอยู่ ฯลฯ ล้วนเป็นความคิดสร้างสรรค์ ของมนุษย์ที่จะพยายามเอาชีวิตให้รอดไปได้ ประเด็นสุดท้าย คือ 4. การบันทึก การสร้างผลงานบางอย่างเพื่อบันทึก เหตุการณ์วิกฤต หรือเป็นผลพวงของเหตุการณ์นั้น ซึ่ง สามารถแสดงออกมาได้หลายรูปแบบทั้งที่เป็นบทเพลง บันทึก นวนิยาย วรรณกรรม เรื่องเล่า ฯลฯ ที่เป็นสิ่งที่ยังถ่ายทอด เหตุการณ์ต่างๆ มาให้ชนรุ่นหลังได้ร่วมรับรู้

งานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นครั้งที่ 3 นี้ เราจะได้ทราบกัน ว่าเหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติและน้ำมือของมนุษย์ นั้นมีความหลากหลายเพียงใด ปัญหามากมายที่มารุมเร้า ทำให้ มนุษย์ตัวเล็กอย่างเราต้องหาทางแก้ปัญหา เอาตัวรอด และรับมือ กับเรื่องเหล่านั้นอย่างไร

สารพัดยวดยานพาหนะจากนานาวัสดุ

ก่อนที่จะถึงเวลาจัดงานเทศกาลฯ ที่มงานได้เชิญชวนชาวพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นจากทั่วประเทศมาร่วมประชุมระดมความคิดและแลกเปลี่ยนทัศนะกันว่า ในแต่ละพื้นที่แต่ละชุมชนนั้น มีเรื่องราว มีเหตุการณ์ที่เรียกว่า เป็น “เหตุการณ์วิกฤต” อะไรบ้าง ไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่

หรือว่าเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่ก็ตาม

ซึ่งประเด็นที่ปรากฏจากการประชุมระดมความคิดในแต่ละภาคมีออกมาในหลายรูปแบบ เช่น เรื่องของสงครามและความขัดแย้ง ทั้งขนาดใหญ่และย่อย องค์การสนับสนุนและช่วยเหลือเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤตหรือความเดือดร้อนต่างๆ ที่เกิดขึ้น

ปัญหาเรื่องระบบเศรษฐกิจและการปรับตัวของผู้คน โรคระบาดและโรคภัย ระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ความมั่นคงทางจิตใจที่กำลังต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวเป็นต้น ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ เมื่อเราได้ประชุมจนครบหมดทุกภูมิภาคแล้ว จะรวบรวมเอาประเด็นต่างๆ ที่ได้มาวิเคราะห์

ขั้นตอนถัดไปของการทำงาน ศูนย์ฯ จะนำประเด็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์เนื้อหาและจัดหมวดหมู่ที่จะใช้เป็นหัวข้อในการนำเสนอในงานเทศกาลฯ ซึ่งจะต่างออกไปจากการนำเสนอในงานเทศกาลฯ ครั้งที่ 2 “สยามใหม่ จากมุมมองท้องถิ่น” ซึ่งครั้งนั้น ศูนย์ฯ ใช้การแบ่งพื้นที่จัดแสดงตามภูมิภาคและใช้รูปแบบการคมนาคมเป็นตัวเชื่อมในการเล่าเรื่องและร้อยเรียงพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นแต่ละแห่ง

สำหรับงานเทศกาลฯ ครั้งนี้การเล่าเรื่องจะออกมาโดยใช้โทนของวิกฤตหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นเครื่องมือในการจำแนกเรื่องราวและโซนในการนำเสนอ ซึ่งความคืบหน้าของงานเทศกาลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นครั้งที่ 3 สามารถติดตามได้จาก Facebook ของฐานข้อมูลพิพิธภัณฑท์ท้องถิ่น และจุลสารก้าวไปด้วยกันฉบับหน้าค่ะ

ท่องเที่ยวบนมือถือ

ก่อนออกเดินทางท่องเที่ยว การเตรียมหาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่จะไป ถือเป็น “การบ้าน” ที่นักท่องเที่ยวทุกคนควรปฏิบัติ ก่อนออกเดินทาง แต่สำหรับนักท่องเที่ยวที่ไม่มีเวลาเตรียมหาข้อมูลจากหนังสือนำเที่ยวหรือเว็บไซต์ท่องเที่ยวต่างๆ การเตรียมความพร้อมลักษณะนี้ คงเป็นเรื่องยุ่งยากและอาจทำให้เสียอารมณ์ในการท่องเที่ยวก็เป็นได้

อย่างไรก็ดี ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเมื่อทศวรรษที่ผ่านมาได้เปลี่ยนโฉมโทรศัพท์มือถือ (Mobile Phone) ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อการพูดคุยแบบเคลื่อนที่ไปสู่การเป็นโทรศัพท์สมาร์ทโฟน (Smart Phone) ที่มีประสิทธิภาพ การทำงานไม่ต่าง

ไปจากเครื่องคอมพิวเตอร์ การเตรียมตัวเพื่อเดินทางท่องเที่ยวที่เคยยุ่งยาก จึงกลายเป็นเรื่องง่าย เพียงปลายนิ้วสัมผัส!

ด้วยความสามารถในการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมประยุกต์ (Application) หลากหลายประเภทที่ถูกสร้างขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลที่เป็นสำหรับการเดินทาง เช่น ข้อมูลแหล่ง

1 นักวิชาการเอกสารสนเทศ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) / sittisak.r@sac.or.th

ท่องเที่ยว (Trip Advisor, Thailand Travel) เส้นทางในการเดินทาง (Google Maps) ที่พัก (Agoda.com, Booking.com) ร้านอาหารที่ควรแวะชิม (Wongnai) ได้ทำให้นักท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อย เลือกที่จะใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนขนาดไม่เกินฝ่ามือในการนำทาง แทนที่จะแบกคู่มือนำเที่ยวเล่มหนา รวมถึงการใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนเป็นช่องทางในการแบ่งปัน (Share) ประสบการณ์ที่ได้จากการท่องเที่ยว เช่น ภาพถ่ายพิกัด และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว กับ

เพื่อนในเครือข่ายสังคมออนไลน์ผ่านทางโปรแกรมประยุกต์ (Facebook, Instagram, Foursquare) แทนที่จะส่งไปสการ์ดหากันเหมือนแต่ก่อน

มาเก๊าบนฝ่ามือ

แม้จะมีขนาดพื้นที่เพียง 25.4 ตารางกิโลเมตร แต่เขตบริหารพิเศษมาเก๊าแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Macau² Special Administrative Region of the

2 เนื่องจากภาษาอังกฤษคำว่า “มาเก๊า” ในบทความชิ้นนี้ มีการสะกด 2 แบบ คือ “Macau” และ “Macao” เพื่ออ้างอิงที่มาของข้อมูล ผู้เขียนจึงเลือกที่จะใช้ตัวสะกดตามแหล่งข้อมูลเดิม

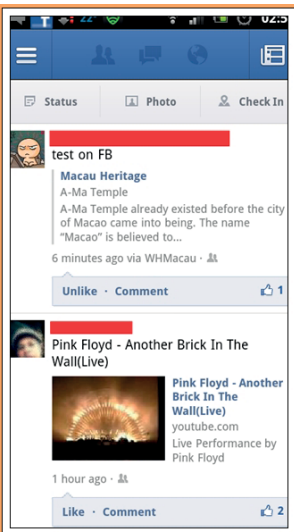
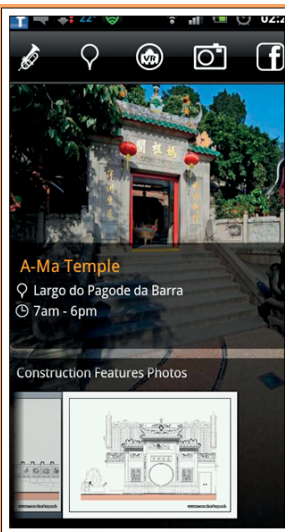
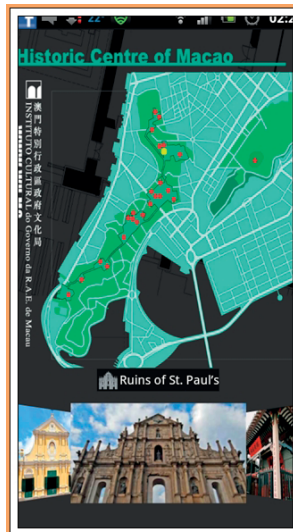
People's Republic of China) ก็เป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจำนวนมากไม่น้อยเลือกที่จะเดินทางไปพักผ่อน นักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจเลือกที่จะไปมาเก๊าเพราะต้องการเสี่ยงโชคและอยากสัมผัสความหรูหราภายในคาสิโนชั้นนำระดับโลก แต่สำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มอาจเลือกมาเก๊าเป็นจุดหมายในการเดินทาง เพราะต้องการชื่นชมกับความงามของสถาปัตยกรรมย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊า ซึ่งมีประวัติศาสตร์สืบเนื่องมายาวนานกว่า 400 ปี

เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊า และปรับตนเองให้ทันกับ

มรดกโลกลำดับที่ 31

ท้องถนน ถิ่นที่อยู่อาศัย และอาคารศาสนสถานในย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊า เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการบรรจบกันทางวัฒนธรรมระหว่างโลกตะวันออกและตะวันตก โดยได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดีที่สุดในแง่สถาปัตยกรรม ในปี 2005 UNESCO จึงได้ขึ้นทะเบียนย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊าให้เป็นมรดกโลกลำดับที่ 31 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน

นักท่องเที่ยวสามารถเลือกคำสั่ง Strolling through “Historic Centre” เพื่อตามรอยเส้นทางมรดกโลกย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊า โดยจะมีข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่แต่ละแห่งและเวลาทำการ นอกจากนี้ ยังสามารถแบ่งปันข้อมูลที่กำลังชม ผ่านทางโปรแกรม Facebook ให้กับกลุ่มเพื่อนได้อีกด้วย

นักท่องเที่ยวสามารถดูคลังภาพถ่ายย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊าทั้ง 25 แห่ง และรับชมในรูปแบบ 360 องศาได้จากคำสั่ง Gallery และ Virtual Reality นอกจากนี้ยังสามารถรับชมความเป็นมาของย่านศูนย์กลางเมืองเก่าผ่านทางเว็บไซต์ YouTube ได้อีกด้วย

รูปแบบการท่องเที่ยวที่แปรเปลี่ยนไปตามยุคสมัย สำนักวัฒนธรรมมาเก๊า (The Cultural Affairs Bureau of Macau) จึงได้จัดทำเว็บไซต์ Macau Heritage (<http://www.macauprimer.net/en/>) และ Macao World Heritage (<http://www.wh.mo/wh/indexE.asp>) เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลให้นักท่องเที่ยวติดตามข่าวสารและค้นหาข้อมูลเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนออกเดินทางตามรอยมรดกโลกในย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊า

นอกจากนี้ในปี 2011 สำนักวัฒนธรรมมาเก๊ายังได้พัฒนาต่อยอดข้อมูลที่มีอยู่บนเว็บไซต์ ด้วยการจัดทำโปรแกรมประยุกต์ “WH Macau” สำหรับใช้งานกับโทรศัพท์สมาร์ทโฟนในระบบปฏิบัติการ iPhone และเพิ่งจะทดลองเปิดให้ใช้งานบนระบบปฏิบัติการ Android เมื่อเดือนมกราคม 2012 ที่ผ่านมา โดยมุ่งหวังให้เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่จะช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของมาเก๊าและเป็นคู่มือแนะนำเที่ยวสำหรับผู้ใช้งานโทรศัพท์สมาร์ทโฟน โดยอาศัยการเชื่อมต่อเครือข่าย

อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและระบบ GPS เพื่อค้นหาพิกัดในการทำงาน³ โปรแกรม WH Macau มีคำสั่งการใช้งานต่างๆ ดังนี้

■ **Historic Centre** นำเสนอประวัติศาสตร์ความเป็นมาและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊า

■ **Heritage List** นำเสนอประวัติความเป็นมา เวลาทำการ และพิกัดของสถานที่ต่างๆ ในย่านเมืองเก่า ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลก เช่น วัดอาามา (A-Ma Temple) ค่ายทหารชาวมัวร์ (Moorish Barracks) โบสถ์เซนต์ลอเรนซ์ (St. Lawrence's Church) ฯลฯ นอกจากนี้ ผู้ใช้งานยังสามารถแบ่งปันข้อมูลที่กำลังชมให้กับเพื่อน ผ่านทางโปรแกรม Facebook ได้อีกด้วย

■ **Strolling through “Historic Centre”** แผนที่เดินเท้าสำหรับการชมสถานที่ต่างๆ ในย่านศูนย์กลางเมืองเก่าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

■ **News** ติดตามข่าวสารและความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น

■ **Activities** รายละเอียดของกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามสถานที่ต่างๆ

■ **TEL** เบอร์โทรศัพท์ที่นักท่องเที่ยวควรทราบ

■ **Virtual Reality (VR)** ชมแหล่งท่องเที่ยวย่านศูนย์กลางเมืองเก่าแต่ละแห่ง ในมุมมองแบบ 360 องศา

■ **Gallery** คลังภาพถ่ายสถานที่ท่องเที่ยวย่านศูนย์กลางเมืองเก่าทั้ง 25 แห่ง

■ **Update** ปรับปรุงโปรแกรมให้ทันสมัย

มรดกโลกแช่แข็งในไทย

โปรแกรมประยุกต์ WH Macau เพื่อการท่องเที่ยวมรดกโลก ย่านศูนย์กลางเมืองเก่ามาเก๊า เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการปรับตัวเชิงรุกของหน่วยงานภาครัฐให้ทันต่อกระแสการท่องเที่ยวในยุคอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง หรือที่เรียกติดปากกันว่า “ยุค 3G” ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและรวดเร็วผ่านทางโทรศัพท์มือถือมีส่วน

3 นักท่องเที่ยวสามารถเรียกดูข้อมูลพื้นฐานส่วนใหญ่ในระบบ Off Line ได้ แต่จะมีข้อมูลบางอย่างที่ต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและ GPS จึงจะสามารถใช้งานได้ ซึ่งมาเก๊ามี Wi-Fi ให้ใช้ฟรีตั้งแต่เวลา 08.00-01.00 น. นักท่องเที่ยวสามารถ Log In เข้าได้ทั้ง Account ชื่อ wifigo และ wifigo-s โดยใช้ Username และ Password ว่า wifigo สามารถใช้งานได้ครั้งละ 45 นาที ตามสถานที่สำคัญต่างๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ หอสมุด สวนสาธารณะ และสถานที่ราชการ

สำคัญไม่น้อยในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เมื่อเทียบกับประเทศไทย ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจาก UNESCO ให้เป็นมรดกโลกถึง 5 แห่ง แต่กลับมีเว็บไซต์มรดกโลกในประเทศไทย (<http://www.thaiwh.com/index.php>) ซึ่งจัดทำขึ้นตั้งแต่ปี 2006 โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพียงเว็บไซต์เดียวเป็นเว็บไซต์ทางการที่นำเสนอข้อมูลมรดกโลกทั้ง 5 แห่งของไทย นอกจากนี้ ข้อมูลภายในเว็บไซต์ดังกล่าวยังถูก “แช่แข็ง” อยู่ในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย (Update) ถือเป็นเรื่องน่าเสียดายอย่างยิ่งที่ข้อมูลบนเว็บไซต์มรดกโลกในไทยไม่ได้ถูกนำไปใช้พัฒนาต่อยอดในรูปแบบต่างๆ ตามพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน เหมือนดังเช่นเว็บไซต์มรดกโลกของมาเก๊า

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่แปรเปลี่ยนไปของนักท่องเที่ยวในยุคนี้ จึงเป็นโจทย์ที่ท้าทายการทำงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์และดูแลแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของไทย ในการที่จะปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานของตนให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ยังไม่สายเกินไปหากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะเริ่มกลับมา “อุ่น” ข้อมูล

ที่มีอยู่เดิม โดยการปรับปรุงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกทั้ง 5 แห่งให้มีความทันสมัย เพราะการปรับปรุงข้อมูลให้มีความทันสมัยอยู่ตลอดเวลาถือเป็นหัวใจสำคัญของการเผยแพร่ข้อมูลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จากนั้นจึงค่อยเริ่มศึกษาแนวทางการพัฒนาต่อยอดข้อมูลที่มีอยู่ เพื่อนำเสนอในรูปแบบใหม่ให้ตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในยุค 3G

ข้อมูลอ้างอิง

- สำนักงานท่องเที่ยวรัฐบาลมาเก๊า. มาเก๊ามรดกโลก.
สำนักงานท่องเที่ยวรัฐบาลมาเก๊า. แผนที่มาเก๊า. มรดกโลกในประเทศไทย. Accessed on 17 April 2012. <http://www.thaiwh.com/index.php>
AppBrain. WH Macau for Android. Accessed on 14 April 2012. <http://www.appbrain.com/app/wh-macau/net.macausheritage.whmacau>
Stephen Chan. Cultural Heritage Preservation in Macao. Accessed on 14 April 2012. <http://www.icm.gov.mo/exhibition/tc/moheriE.asp>
Macao Heritage. Cultural Affairs Bureau launches “WH Macau” Iphone App. Accessed on 13 April 2012. <http://www.macausheritage.net/en/News/NewsContent.aspx?nid=9935>
Macao Heritage. Cultural Affairs Bureau launches “WH Macau” for Android. Accessed on 13 April 2012. <http://www.macausheritage.net/en/News/NewsContent.aspx?nid=9935>
UNESCO World Heritage Centre. Historic Centre of Macao. Accessed on 14 April 2012. <http://www.wh.mo/indexE.asp>
Wikipedia. เขตบริหารพิเศษมาเก๊า. Accessed on 14 April 2012. <http://th.wikipedia.org/wiki/>

หาเรื่อง (ราว) จากชุมชน

เวลาพูดถึงชุมชนแต่ละคนคงมีภาพในใจกันไปต่างๆ นานา ชุมชนชนบทสงบเงียบ ชุมชนเมืองพลั่งพร้อมไปด้วยความเจริญทางวัตถุ แต่เคยสงสัยกันไหมว่าชุมชนที่นึกถึง เป็นอย่างไร คิด หรือมีอะไรมากกว่าที่คิดหรือไม่ คำถามเหล่านี้เป็นคำถามหลักคำถามหนึ่งในแวดวงการทำงานชุมชน ซึ่งหนึ่งในนั้นคือตัวตัวดิฉันเอง

คำถามที่วนเวียนในสมองค่อยๆ คลี่คลาย หลังจากชาวศูนย์มานุษยวิทยา (ทีมพิพิธภัณฑสถานและทีมนักมานุษยวิทยาเดินดิน) เข้าร่วมการอบรมที่เข้มข้น (มาก) กับ ดร.นพ. โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ นั่นคือ อบรมวิถีชุมชน² จัดโดยสำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ระหว่างวันที่ 8-9 มีนาคม 2555 ณ โรงแรมเจ้าหลาวทองแสงปิยสิทธิ์ อำเภอบำเหน็จ จังหวัดจันทบุรี

วันแรกของการอบรมเป็นการบรรยาย อาจารย์โกมาตรอธิบายถึงมิชฌาติฐิ 4 หรือทัศนคติ 4 ประการที่มีต่อชุมชน คือ (1) มองชุมชนเป็นเสมือนภาชนะว่าง ไม่มีอะไรเลย ทำให้ไม่เห็นศักยภาพของชุมชน (2) มองชุมชนแยกเป็นส่วนๆ (3) มองชุมชนมีกลไกอยู่คนเดียว ทั้งที่ชุมชนมีองค์กรชาวบ้านที่หลากหลาย และมักเป็นองค์กรไม่เป็นทางการ และ (4) มองว่าชุมชนเหมือนกันไปหมด จนไม่เห็นความแตกต่างของแต่ละชุมชน

การลงชุมชนเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้มิชฌาติฐิเหล่านี้เบาบางลง เพราะเป็นการไปทำความเข้าใจ “เรื่องราว” (Story) ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบหลัก 3 อย่างของชุมชน คือ บุคคล สถานที่ เวลา

เครื่องมือ 7 ชิ้นที่อาจารย์โกมาตรแนะนำจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยหา “เรื่องราว” จากชุมชน ไม่ว่าจะเป็น

1 นักวิชาการโครงการนักมานุษยวิทยาเดินดิน ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

2 เรื่องราวที่นำมาแบ่งปันกันนี้ดิฉันเขียนในฐานะผู้เข้าร่วมอบรม ผู้ที่สนใจรายละเอียดของเครื่องมือทำงานชุมชน แนะนำให้อ่าน โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และคณะ. 2554. วิถีชุมชน เครื่องมือ 7 ชิ้นที่ทำงานชุมชนง่าย ได้ผล และสนุก. นนทบุรี: สุขศาลา.

แผนที่เดินดิน ที่ทำให้เข้าใจสถานที่ ซึ่งเปรียบเหมือนฉากละคร **ผังเครือญาติ** และ **โครงสร้างองค์กรชุมชน** ทำให้เข้าใจบุคคลที่เป็นตัวละครในชุมชน และเรายังเข้าใจเวลาของชุมชนผ่าน **ปฏิทินชุมชน** และ **ประวัติศาสตร์ชุมชน** นอกจากนั้นยังมี **ประวัติชีวิต** และ **ระบบสุขภาพชุมชน** ที่ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวโดยรวมของชุมชน

อาจารย์โกมาตรเน้นว่าปัจจัยที่ช่วยให้งานชุมชนประสบความสำเร็จไม่ได้มาจากเครื่องมือ 7 ชิ้นเท่านั้น แต่คนทำงานชุมชนต้องฝึกให้มีทักษะเชิงบวกด้วย คือ ต้องหัดชื่นชม มองหาศักยภาพของชาวบ้าน ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และที่สำคัญงานชุมชนเป็นงานที่ต้องลงมือปฏิบัติจริง

วันที่สองของการอบรมเป็นวันลงชุมชน ก่อนเดินทางไปชุมชน เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) บางกะไชย อำเภอลำหลักสิทธิ์ จังหวัดจันทบุรี มาร่วมพูดคุยสร้าง

ความเข้าใจ และแบ่งพื้นที่เก็บข้อมูล ดินเนอร์ในกลุ่มที่ 1 เก็บข้อมูลหมู่ที่ 6 บ้านบางกะไชย หมู่บ้านนี้มีประมาณ 40-50 หลังคาเรือน เป็นชุมชนที่ขนานกับถนนเส้นหลักทางไปแหลมสิงห์

ประมาณ 09.00-11.00 น. เมื่อมาถึงชุมชน ทุกคนก็พากันเดินทำแผนที่เดินดินอย่างไม่หวั่นเกรงสายลม แสงแดด ชายทะเล เคล็ดลัดของการทำแผนที่เดินดินอยู่ที่ทุกคนในกลุ่มต้องเดินสังเกต และจดบันทึกข้อมูลไปด้วยกัน ซึ่งภายในพื้นที่ชุมชน เราไม่ได้เห็นเพียงว่าบ้านใครอยู่ที่ไหนเท่านั้น แต่ยังเห็น “พื้นที่ทางสังคม” ไม่ว่าจะเป็นศาลเจ้าแม่หลีที่ชุมชนให้ความเคารพ หวงซุ้ยช้างวัดที่คนในชุมชนนัดกันไปไหว้บรรพบุรุษในวันที่ 5 เมษายน ของทุกปี เฟิงพักชายทะเลที่ครอบครัวชาวประมงมานั่งซ่อมอุปกรณ์หาปลาร่วมกัน

ช่วงเที่ยง กลุ่มของดิฉันแวะเติมพลังที่ร้านก๋วยเตี๋ยวในชุมชน และคุยกันเพื่อแบ่งบ้านที่จะไปสัมภาษณ์เพิ่มเติมในช่วงบ่าย โดยเทคนิคการสัมภาษณ์ที่ได้รับการส่งสอนมาคือ ควรเริ่มจากชวนคุยเรื่องทั่วไปของบ้านนั้น ในทางขึ้นชม เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีต่อกัน แล้วจึงทำผังเครือญาติ เพราะเป็นเครื่องมือที่ทำให้เรารู้จักสมาชิกในครอบครัวของคนที่คุณกับเรา และเชื่อมโยงไปคุยเรื่องราวอื่นๆ ในชีวิตได้มากขึ้น

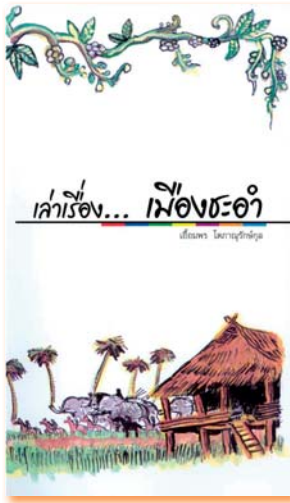
กว่าทุกกลุ่มจะสัมภาษณ์เสร็จและกลับมารวมตัวกันอีกครั้งที่รีสอร์ทก็เกือบ 18.00 น. ณ วินาทีนั้นบอกได้อย่างเดียวว่า “อยากกลับห้องนอน” แต่อย่าคิดว่าจะทำอย่างนั้นได้ เพราะทันทีที่รถตู้จอดที่รีสอร์ท อาจารย์โกมาตรก็กวาดต้อนพวกเราเข้าห้องอบรมที่พร้อมไปด้วยขนม ผลไม้ และเครื่องดื่มเย็นๆ (เคล็ดลับที่ทำให้กิจกรรมดำเนินต่อไปได้ เพราะถ้าให้แต่ละคนแยกย้ายไปพัก อาจเกิดอาการ “วงแตก” ยากที่จะรวมตัวกันอีกครั้ง)

อิมมน่าสำราญกับอาหารว่างแล้ว แต่ละกลุ่มก็ทำกิจกรรมกันต่อ เริ่มจากช่วยกันเขียนแผนที่เดินดิน เขียนผังเครือญาติ ซึ่งต้องเขียนที่ละบ้าน และคนอื่นในกลุ่มช่วยกันดู เผื่อว่าข้อมูลจากครอบครัวที่กำลังเขียนอยู่จะสามารถไปเชื่อมโยงกับอีกบ้านได้ ซึ่ง

การโยงความสัมพันธ์แบบนี้เกี่ยวข้องกับวิธีการเก็บข้อมูลผังเครือญาติที่ต้องถามนามสกุลมาด้วยทั้งนามสกุลเดิม และนามสกุลหลังแต่งงาน ซึ่งบรรยายภาคในตอนนั้นแต่ละกลุ่มทำงานกันแบบลืมหิวลืมน้ำเหนื่อย จนอาจารย์โกมาตรต้องเตือนว่าถึงเวลากินข้าวเย็น

หลังมือเย็นก็มาต่อกันด้วยการเล่าเรื่องบ้านที่แต่ละคนไปสัมภาษณ์ให้เพื่อนๆ ในกลุ่มฟัง และนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาเขียนโครงสร้างองค์กรชุมชน ระบบสุขภาพชุมชน ปฏิทินชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน และประวัติชีวิต ซึ่งทุกคนทำงานกันแบบสู้ยิบตา ท่ามกลางสภาวะฝนฟ้าคะนอง ชวนนอนเป็นอย่างยิ่ง ข้อมูลแต่ละกลุ่มเสร็จสมบูรณ์ประมาณเที่ยงคืน และได้มอบให้กับทาง รพสต.บางกะไชย ไว้ใช้ประกอบการดูแลสุขภาพคนในชุมชน

เมื่อกลับจากอบรมดิฉันมาคิดทบทวนไปมาระหว่างคำถามที่ว่าชุมชนเป็นอย่างไรที่คิด หรือมีอะไรมากกว่าที่คิดหรือไม่ ประสพการณ์จากการอบรมทำให้เกิดความคิดว่าสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เราเข้าใจชุมชนได้ดีคือ การไปหา “เรื่องราว” จากชุมชน โดยมีเครื่องมือ 7 ชิ้นเป็นตัวช่วยให้เราเห็นถึงความมีชีวิตชีวา หรือศักยภาพของชุมชน ซึ่งเป็นหลักสำคัญที่ควรจะต้องอยู่ในใจของคนทำงานชุมชนหาเรื่อง (ราว) จากชุมชน

เล่าเรื่องเมืองชะอำ

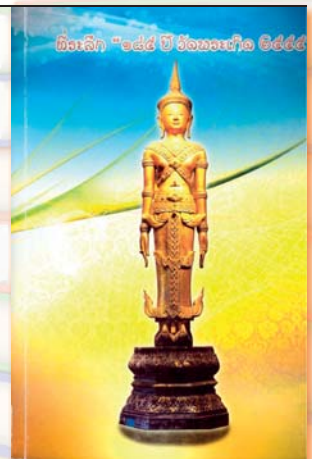
เอื้อมพร โตภานุรักษ์กุล / กลุ่มบ้านชะอำน / 2554 / 99 บาท

หนังสือรวมบทความขนาดสั้น สะท้อนประสบการณ์และความคิดของผู้เขียนทั้งที่มีต่อเมืองชะอำ บ้านเกิด และงานพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในชะอำ รวมถึงเกร็ดความรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองชะอำ เช่น เพลงโนเน การทำนาเกลือ สุขศาลาแห่งแรกของชะอำ รายได้สมทบทุนกิจกรรมเยาวชนกลุ่มบ้านชะอำน จ.เพชรบุรี

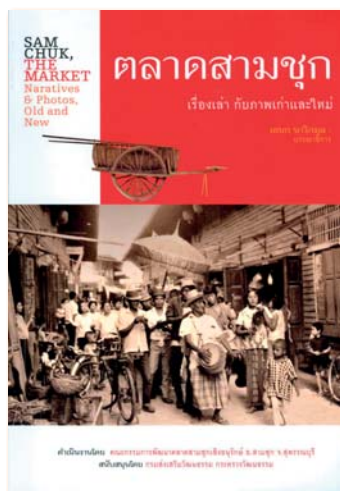
ที่ระลึก 185 ปี วัดพระเกิด 2555

คณะศรัทธาบ้านพระเกิด จ.น่าน / 2555

หนังสือที่วัดพระเกิดร่วมกับชุมชน เก็บรวบรวมประวัติศาสตร์และจดหมายเหตุของชุมชนตนเอง ยังประโยชน์แก่คนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าและต่อยอดความรู้ต่อไป อาทิ บันทึกของครูบาอินผ่อง วิสารโท จารึกครูบาไชยสาร อดีตเจ้าอาวาส สุานพระพุทธรูปที่จารึกด้วยอักษรธรรมล้านนา บันทึกการสร้างบ่อน้ำ หนังสือตราต่างๆ ทะเบียนโบราณวัตถุในวัดและพิพิธภัณฑ์ รายนามผู้บริจาควัตถุปัจจัยในด้านต่างๆ ฯลฯ ดังนั้น ความหนาจึงไม่น้อยหน้าสมุดหน้าเหลือง

ตลาดสามชุก เรื่องเล่ากับภาพเก่า และใหม่

เอนก นาวิกมูล / คณะกรรมการพัฒนาตลาด
สามชุกเชิงอนุรักษ์ / 2554
ISBN 978-616-7176-07-9

ณ พ.ศ. นี้ คงมีน้อยคนมากที่ไม่เคยได้ยินชื่อตลาดสามชุก ตลาดเก่าริมน้ำที่เริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศมาตั้งแต่ปี 2547 หนังสือเล่มนี้บอกเล่าประวัติศาสตร์ตลาดสามชุกผ่านภาพถ่ายเก่าส่วนบุคคลของหลายๆ ครอบครัวในตลาดสามชุกที่ให้ความอนุเคราะห์ยืมภาพหรือพื้นที่ความทรงจำ ช่วยกันให้คำบรรยายภาพเหนือสิ่งอื่นใด กระบวนการรวบรวมภาพถ่ายทำสำเนา จัดบันทึก ทำคำบรรยาย และจัดเก็บสำเนาภาพอย่างมีระบบ นอกจากจะใช้อ้างอิงในหนังสือเล่มนี้แล้ว ยังประโยชน์แก่งานจดหมายเหตุของชาวสามชุกต่อไป

“...การทำพินิจภัณฑ์
อย่าเพิ่งคิดว่าเราจะหาเงิน
มาหล่อเลี้ยงพินิจภัณฑ์อย่างไร
เราควรตั้งเป้าหมายก่อนว่า
เราจะจัดการเรียนรู้อะไร เพื่อใคร
...การเรียนรู้จะเกิดจากปฏิบัติการ
ที่มีการทำงานร่วมกัน...”

ดร. สีสกรณ บัวสาย

ประชุมการสร้างเครือข่าย “ชุมชนพินิจภัณฑ์ท้องถิ่นลุ่มน้ำชี”

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3 มีนาคม 2555

